

וארטים פרשת נצבים

כט יח. והיה בשמעו את דברי האלה הזאת והתברך בלבבו לאמור שלום יהיה לי. תמוה מאוד הרי אם הוא ישמע את הקללות, הוא יפחד לחטוא ואיך הפסוק אומר והיה בשמעו את האלה הוא יתברך בלבבו וגוי' כי בשרירות ליבי אלך? וי"ל ע"פ מה שמצינו בחז"ל שדורו של אחאב על אף שהיו רשעים ניצחו במלחמה משום שחיו בשלום ולא היתה ביניהם שנאה, וא"כ אף כאן למרות שעושה עבירות הוא יהיה רגוע כי יאמר שלום יהיה לי, כלומר שאני חי בשלום ולכן לא יקרה לי כלום, וע"ז אומרת התורה לא יאבה ה' סלוח לו. רבי אברהם דיין. תירוץ נוסף אפשר לומר, דהא קיי"ל שאם כל הדיינים דנו לחובה ה"ה זכאי. וא"כ זה מה שהוא יאמר, שלום יהיה לי כי אני אעשה עבירות בטוחות ואין מי שיזכה אותי ולכן אני אצא זכאי כי כולם יחייבו אותי. וע"ז כתב לא יאבה ה' סלוח לו. ועי"ל (מהספר ארץ החיים) שהקללה הכי חזקה כאן זה מיתת צדיקים שמתים לכפר על הדור, וזהו שיאמר החוטא בשמעו את דברי האלה בשרירות ליבי אלך כי ממילא הצדיק יכפר עלי ולכן יעשן אף ה' באיש ההוא שימות. כי מיתת הצדיק לא מכפרת על האומר אחטא ואשוב, וכאן הוא כאומר אחטא ומיתת הצדיק תכפר.

כט יח. למען ספות הרווה את הצמאה. רש"י כותב שה' יוסיף פורענות על העבירות שעבר בשוגג. ויש להקשות מתי שמענו שמענישים על שוגג? וי"ל שכאן הוא הולך בשרירות לב ז"א שהוא עובר עבירות כי הוא פורק עול, ומצינו בחולין ה' : במקום שאם היה יודע לא היה שב אין לו דין של שוגג וכאן הרי הוא הולך בשרירות הלב ולכן השוגג כאן הוא כמזיד ונענש. זבחי צדק.

כט יט – כ. לא יאבה ה' סלוח לו וגו' ומחה ה' את שמו מתחת השמים. והבדילו ה' לרעה מכל שבטי ישראל. לכאורה לאחר שמחה ה' את שמו מה יש לבדלו מכל שבטי ישראל הרי שמו כבר נמחה? וי"ל, אומר המהר"ם גלאנטי ע"פ מה דאיתא בב"ק קטו : , שלעולם לא יתכלה שבט משבטי ישראל ותמיד ישאר להם נצר. ולכן אה"נ מי שיימחה שמו לא שייך שאחרי שנמחה שמו ה' יבדלו מכל שבטי ישראל. אלא הפשט הוא שכל החוטאים 'איש או אישה או משפחה' ייענשו במיחוי שמם. ומה שממשיך הפסוק "והבדילו" הכוונה לשבט. שבט, שאינו מתכלה, עונשו הוא : והבדילו השם לרעה מכל שבטי ישראל.

כט כז. ויתשם ה' מעל אדמתם באף ובחמה ובקצף גדול וישליכם אל ארץ אחרת כיום הזה. האות ל במילה וישליכם כתובה בגדול, והטעם בזה נ"ל ע"פ הגר"א בקהלת, ששם מופיע 25 עתים, וכולם התחילו באות ל, עת לפרוץ ועת לבנות, עת לבכות ועת לשחוק וגו' ואילו ברקוד וספוד כתוב עד ספוד ועת רקוד ללא ל, וביאר שם הגר"א דהטעם הוא משום שבאות ל מרומז לימוד התורה, ובכל הדברים לימוד תורה גובר עליהם, משא"כ מצינו שמבטלים ת"ת לספוד ורקוד והיינו הכנסת כלה ולווית המת, ולכן לא הוזכר שם ל כי לא לומדים אז. והנה כאן הקב"ה מוליך אותנו לגלות ונוטש אותנו ואז כתוב ל גם בהשלכה שלנו לומר לנו שלימוד התורה יהיה גדול גם בצרות ובגלויות, כמו שמצינו שרוב התורה שבע"פ כתלמוד בבלי רמב"ם ורוב הראשונים נכתבו בגלותינו. כמוצא שלל רב.

ל ב. ושבת עד ה' אלוקיך. מצוות תשובה היא אחת מתרי"ג מצוות. הנה מצינו במשנה ביומא פה : האומר אחטא ואשוב אחטא ואשוב אין מספיקים בידו לעשות תשובה. וכותב שם רש"י דכיוון דחטא תרי זימני שוב נעשית לו כהיתר ואין מספיקים בידו לעשות תשובה. והקשו המפרשים מדוע בעינן שיאמר אחטא ואשוב פעמיים ולמה לא מהני פ"א שיאמר אחטא ואשוב. וי"ל שהיות ומצוות תשובה היא מדאוריתא, יהיו צדיקים גמורים שיאמרו אחטא כדי לשוב ולקיים המצווה, וזהו רק האומר אחטא ואשוב פ"א, אבל האומר פעמיים הוא בוודאי לא מתכוון למצוות תשובה כי בשב"ז מספיק שיאמר פ"א, לכן כדי שיהיה אין מספיקין בידו לעשות תשובה בעינן פעמיים. חנוכת התורה.

ל ב. ושבת עד ה' אלוקיך. הרמב"ם תשובה ז ד. פסק שבעלי תשובה הם יותר מצדיקים גמורים והוא כדעת רבי אבהו בברכות לד : ולא כדעת רבי יוחנן שם שס"ל שצדיק הוא יותר מבעל תשובה. ורבים נתקשו מנלן לרמב"ם לפסוק כרבי אבהו ולא כר' יוחנן שברוב המקומות הלכה כמותו? וי"ל שהרמב"ם למד ד"ז מקידושין מט : שקיי"ל התם דהמקדש את האישה ע"מ שאני צדיק, אפי' הוא רשע גמור מקודשת שמא הרהר בתשובה. והוקשה לרמב"ם אם נאמר כר"י שצדיק גמור עדיף מבעל תשובה זה עדיין מקח טעות, כי התנאי היה שהוא צדיק וכעת הוא רק בעל תשובה, אלא הכריח מסתימת הגמ' דקידושין דהלכה כרבי אבהו. מפי השמועה מתוך הספר המאור שבתורה.

ל ב. ושבת עד ה' אלוקיך בכל לבבך ובכל נפשך. יש להקשות למה לא נאמר כאן בכל מאודך כמו בפרשה ראשונה של קר"ש? וי"ל דהנה איתא ברמ"א או"ח תרנו דעל מצוות עשה מצווה להוציא עד שליש ממנו, ואל יבזבז יותר מחומש מנכסיו, אבל בל"ת יתן את כל ממנו כדי שלא יעבור עליה. והנה פרשה ראשונה של קר"ש היא קבלת עול מלכות שמים, והיינו אמונה בה' וכפירה בע"ז, וע"ז צריכים לתת את כל הממון. אבל הפסוק בפרשתנו עוסק במצוות עשה של תשובה וע"ז לא צריך למסור כל ממנו. אלא שעדיין לא מובן : אם מדובר כאן על מצוות עשה, אז למה כתוב בכל נפשך הרי על מצוות עשה אינו מחוייב למסור נפש? וי"ל שהפסוק כאן מדבר על מצוות עשה של תשובה וזו מצוות עשה יחידה שכן צריך למסור עליה את הנפש, כמו

שכותב כאן הרמב"ן. ויסוד זה מובא במהרש"א על ר"א בן דורדיה שנהרג בשביל לחזור בתשובה. וכן בשיטמ"ק כתובות קג ב על הכובס שהפיל עצמו מהגג כדי לחזור בתשובה.

ל ה. והביאך ה' אלוקיך אל הארץ אשר ירשו אבותיך וירשתה ויהיטבך והרבך מאבותיך. הלשון והיטבך איתא בגמ' (ירושלמי ו א משביעית) מתייחס אלעתיד לבוא, היינו שאבותינו ירשו ז' עממין, ואילו אנחנו נירש לעת"ל עוד ג' עממין קיני קניזי וקדמוני. והנה איתא בב"ב נו. כל שהראהו הקב"ה למשה חייב במעשר לאפוקי קיני קניזי וקדמוני, ופירש שם ברשב"ם שהארצות האלו לא יתחייבו במעשר גם לעת"ל. והנה איתא בירושלמי שם שפירוש המילה ארץ טוב - היינו ארץ שפטורה ממעשר. ולפי"ז מובן למה נאמר על ארץ ג' עממין והיטבך מאבותיך, כי זה נקרא טוב דפטור ממעשר.

ל יד. כי קרוב אליך הדבר מאוד בפיך ובלבבך לעשותו. יש להקשות מה שייך עשייה בלב? וי"ל, אומר החת"ס, שהיות ופסוק זה הולך על מצוות תשובה. ובתשובה כהוגן זדונות נהפכים לזכויות וזה נחשב כאילו בפועל הוא מקיים את המצוות, וזהו עשייה שבלב.

וארטים פרשת וילך

לא א. וילך משה וידבר את הדברים. אומר רש"י לצאת ולבא בדברי תורה, מלמד שנסתמו ממנו מסורות ומעיינות החכמה. ויש לדקדק מה הטעם משה הלך ולא באו אליו כל ישראל, כמו שהיה תמיד כמו שכתוב ונועדו אליך כל העדה (במדבר י. ב-ג). וביותר קשה מנלן לרש"י שנסתמו ממנו מעיינות חכמה, שרש"י כותב מלמד וכו'. וי"ל, אומר היעב"ץ ע"פ מנחות ז. דאיתא שם שאבימי שחך תלמודו, והוא הלך לתלמידו רב חסדא כדי שיזכיר לו את תלמודו. ומקשה הגמ' מדוע תלמידו לא בא אליו, ומתרגם הגמ' שאבימי אמר שעיי"כ שהוא טורח והולך הוא יזכה לזכור תלמודו. וא"כ הכל כמין חומר. הנה מדוע משה הלך? כי נסתמו ממנו מעיינות החכמה..

לא ב-ג. וה' אמר אלי לא תעבור את הירדן הזה. ה' אלוקיך הוא עובר לפניך..... יהושע הוא עובר לפניך. יש להקשות שלכאורה הכתוב סותר את עצמו: ה' אלוקיך הוא עובר לפניך ואח"כ יהושע הוא עובר לפניך. וי"ל, אומר רבי יונתן איבשיץ, דהנה משה רבינו התחנן לקב"ה שיתיר לו להיכנס לארץ, ואיך רצה להיכנס הרי המלוכה כבר ניתנה ליהושע ואין שני מלכים משמשים בכתר אחד, ועי"ז י"ל שמשה ידע שלעת"ל יהיו שני משיחים, משיח בן יוסף ומשיח בן דוד. שאחד ילחם באומות העולם, והשני יעסוק בתורה. וזאת היתה בקשת משה, שאמנם יהושע יכניס את בני"י לארץ אבל זה יהיה עי"י מלחמה ומי שלוחם אינו יכול גם לעסוק באותו הזמן בתורה, וא"כ מן הראוי שאני אשאר כדי שיהיה מלך שלומד תורה. ענה לו הקב"ה ה' אלוקיך עובר לפניך ואני ה' אנהל את המלחמה, ויהושע עובר לפניך הוא יהיה המלך שמכניס את עם ישראל לארץ ורק הוא בלבד, כי הוא יוכל ללמוד כי הוא לא צריך לנהל מלחמה.

לא יד. ויאמר ה' אל משה הן קרבו ימיך למות. ולהלן טז. כתוב הנך שוכב עם אבותיך. ויש להקשות מדוע שינה מלשון מיתה לשכיבה? וי"ל שאמרו חז"ל שבדוד נאמר שכיבה משום שהניח בן כמותו וביואב מיתה משום שלא הניח בן כמותו. וא"כ בפסוק יד משה נקרא מת משום שלא הניח בן כמותו. אך כיוון שבהמשך הפסוק הניח את יהושע כממשיך בציווי ה' אז זה נחשב שהניח כמותו כי תלמיד כבן. ולכן נקרא שכב. המאור שבתורה.

לא ל. וידבר משה באזני כל קהל ישראל את דברי השירה הזאת עד תומם. ולהלן בפרשת האזינו (לב מד) כתוב ויבוא משה וידבר את כל השירה הזאת באזני העם הוא ויהושע בין נון. יש להקשות ב' קושיות. א. מדוע כאן כתב עד תומם שהוא מיותר לכאורה, ואילו בהאזינו השמיט עניין זה 'עד תומם'. ב. מדוע כאן כתב שמשה דיבר ואילו בהאזינו כתוב שגם יהושע דיבר. ויש לומר, אומר הפנים יפות, עי"פ הגמ' במגילה שאומרת שכשקוראים לפני המתורגמן אין לקרוא יותר משלושה פסוקים ביחד כדי שיספיק המתורגמן לבאר את הפסוקים לפני הקהל, משא"כ כשאין מתרגמן קורא הכל ברצף. וא"כ הדברים מדויקים היטב בפסוקים. אצלנו בוי"ל מדובר שמשה אמר את הפרשה בלי תרגום, לכן אמר ברצף וזהו שאמר עד תומם. משא"כ בהאזינו שאמר זאת באזני העם, ויהושע היה המתרגם אז לא אמר עד תומם אלא הפסיק כל ג' פסוקים.

וארטים פרשת האזינו

לב ג. כי שם ה' אקרא הבו גודל לאלוקינו. וברש"י מכאן אמרו שעונים ברוך שם במקדש וכ"ה ביומא לו. ויש להקשות שבתענית טז. וכן הוא בסוטה מ: איתא לדעת רבי דילפינן שאומר ברוך שם במקדש מנחמיה ט ה ויברכו שם כבודך ומרומם וגו', ובשב"מ צריך פסוק זה, כשכאן נאמר בתורה להדיא ללמוד ד"ז? וי"ל דרבי יהודה בברכות כא. יליף דברכות התורה מהתורה ילפינן מכאן כי שם ה' אקרא, ולכן בשביל ברוך שם הוצרך ללמוד מנחמיה. והנה נחלקו הרמב"ם והרמב"ן בספר המצוות אי ברכת התורה מהתורה או מדרבנן, ונראה דנחלקו בדעת רבי ורבי יהודה הנ"ל.

לב ג. כי שם ה' אקרא הבו גודל לאלוקינו. איתא בחז"ל (מדר"ר כאן) שכאן משה ברך ברכת התורה. ויש להקשות למה רק כעת הוא ברך ברכת התורה? וי"ל שעד כאן התורה שאמר היתה דיבור השכינה מתוך

גרונו של משה, ואילו פרשת האזינו אמרה משה מפי עצמו, ולכן כאן שאמר מפי עצמו הוצרך לברכת התורה. אבני נזר.

לב ד. קל אמונה ואין עוול. אומר רש"י קל אמונה לשלם לצדיקים צדקתם לעולם הבא, ואין עוול לשלם לרשעים צדקתם בעוה"ז. ויש להקשות הא הטעם שאין משלמים לצדיקים בעוה"ז הוא מפני ששכר מצווה בהאי עלמא ליכא כי השכר הוא גבוה מאוד ואין אפשרות כלל לשלם כאן בעוה"ז וא"כ איך לרשעים אפשר לשלם? מתרץ הח"ח ע"פ פסחים נ: רבא רמי כתיב כי גדול עד שמים חסדך וכתוב כי גדול מעל שמים חסדך הא כיצד כאן בעושים לשמה כאן בעושים שלא לשמה, וא"כ רשעים שעושים שלא לשמה השכר שלהם הוא מתחת השמים ושייך לשלם להם כי עושים בשביל צרכי מתחת השמים, משא"כ הצדיקים.

לב ז. זכור ימות עולם בינו שנות דור ודור. שאל אביך ויגדך זקינו ויאמרו לך. יש לדקדק למה זכור ימות עולם אמר בלשון יחיד, ואילו בינו שנות דור ודור הוא בלשון רבים. וכן שאל אביך ויגדך הוא בלשון יחיד, זקנך ויאמרו לך הוא בלשון רבים. וי"ל, אומר רבי יונתן דייוד, ע"פ חגיגה יא: דאין דורשין במעשה בראשית בשניים רק ליחיד, וא"כ זכור ימות עולם הוא מעשה בראשית ונכתב ביחיד, וע"ז נאמר שאל אביך ויגדך ביחיד, ואילו שנות דור ודור זה על המשך הדורות, וזה שרי ברבים לכך כתב ויאמרו לך.

לב מא. אשיב נקם לצרי. אומר רש"י שמכאן ילפינן שאפי' אחרי שהקב"ה זרק את החץ הוא יכול להשיבו. ובשונה ממידת בשר ודם. וההסבר הוא דהנה איתא בתענית כט. ששריפת בית המקדש התחילה בשלהי תשעה באב ועיקר הדליקה היתה ב' אב. ואמר רבי יוחנן אילו הייתי באותו הדור הייתי קובע את הצום ל' באב. ויש להקשות ע"ז הא ר"י בעצמו ס"ל אשו משום חיצי, ומבאר הנימוק"י שכמו חץ ברגע שיצא מידו נגמרה המלאכה ה"ה באש ברגע שהדליק נגמרה מצידו כל פעולת ההדלקה. וא"כ אילולי דברי רש"י היה קשה על רבי יוחנן מדוע היה קובע את הצום לעשירי הרי אשו משום חיצי, וממילא התחלת הדליקה כבר קבעה שהמלאכה נגמרה בתשיעי וא"כ הזמן לצום הוא בתשיעי? ולפי רש"י כאן ניחא, כיוון שרק בבשר ודם נאמר הדין שכשהחץ יוצא מידו א"א להשיב, משא"כ אצל הקב"ה אפי' כשחץ יוצא מידו הוא יכול להשיב, והרי את ביהמ"ק הקב"ה שרף בעצמו כדאיתא בב"ק ס: לפיכך אמר ר"י אני הייתי קובע זאת לעשירי. האדמו"ר רבי משה מבאיאן הי"ד.

לב מד. ויבא משה וידבר את כל דברי השירה הזאת באזני העם הוא והושע בן נון. קשה למה נאמר הושע ולא יהושע ועיין רש"י. וי"ל דמובא בגמ' שהאות יו"ד שניטלה משרי ניתנה ליהושע. והנה מה שאמרה תורה לא תקרא שמה שרי אלא שרה זה רק בחייה ולא לאחר מותה כי אין שלטון ביום המוות, ונמצא שהיו"ד של שרי נלקחה רק ל 38 שנים שזה הזמן שנקראה שרה עד שמתה, כי נקראה כך מגיל 89 ומתה בגיל 127 ולאחר מכן חוזר שמותר לקרוא לה שרי כי לא נאמר האיסור לקרוא שרי לאחר מיתתה. והנה יהושע נקרא יהושע מחטא המרגלים שהיה בשנה השנייה לצאתם ממצרים, וכאן נשלמו הארבעים שנה הרי לנו 38 שנים שיהושע נקרא כך, ולכך כאן הפסיק לקרוא יהושע כי זה ניתן לו 38 שנים שנלקח משרי. לוית חן.

וארטים לראש השנה

שנהיה לראש ולא לזנב. יש לעיין מה הכפילות הזאת הרי אם יהיה לראש ממילא לא יהיה לזנב? וי"ל דכוונת הברכה גם שנהיה לראש וגם לא לזנב למעט שלא נהיה ג"כ זנב לאריות כמ"ש באבות והוי זנב לאריות וזה רק בתור עדיפות מראש לשועלים ובוודאי עדיף להיות ראש לאריות. אלא נהיה ראש לאריות. ר"י איבשיץ.

הטעם שראש השנה הוא בא' תשרי. כתוב בפסיקתא שהוא משום שהעולם נברא בכה' אלול והאדם הראשון נברא בא' תשרי ובאותו היום הוא חטא והקב"ה דן אותו באותו היום ויצא זכאי בדימוס, לכן כל שנה הקב"ה דן אותנו באותו היום להוציאנו זכאים בדימוס. והדברים תמוהים הא אדם הראשון לא יצא זכאי, שהרי הוא נענש קשה מאוד שנגזרה עליו מיתתו ובזיעת אפיך תאכל לחם והקב"ה גירשו מג"ע? ועו"ק הרי אנחנו ג"כ לא יוצאים זכאים בדן ובקושי מקבלים שנה נוספת והיא בדרך כלל מלאה בתלאות ויסורים? וי"ל שהדבר דומה לאדם שהיה לו מפעל משגשג ומצליח מאוד, באחת השנים הוא שם שם מנהל עבודה וסמך עליו בכל אך בסוף השנה הוא גילה שהמנהל הזניח הכל ולא טיפל בכלום והמפעל היה בקריסה מוחלטת, אז מה אמור לעשות בעל הבית? לתת מכתב פיטורים מיידי. אבל כשהמנהל הוא בנו של של הבעל הבית אזי הבעה"ב לא זורק אותו לגמרי אלא מעביר אותו לתפקיד אחר שאולי הוא כן יכול להצליח בו. וכך היה עם אדם הראשון למרות שמעל לגמרי בתפקידו, הקב"ה לא גילגל אותו מהמדרגות אלא הביא לו תפקיד שונה בעולם שברא והעביר אותו למשבצת אחרת. וזאת בקשתינו מהקב"ה שידון אותנו וישאיר אותנו כאן בעולם למרות שמעלנו בתפקיד ויתן לנו חיים להצליח בתפקיד לפי יכולתנו.

האם יש רמז כל שהוא בתורה שראש השנה הוא יום הדין. הנה כל המועדים והרגלים הכתובים בתורה נאמר בהם יום ובחמישה עשר יום וביום הביכורים וכדו' לבד מר"ה וי"כ שלא נאמר בהם יום, אלא נאמר בהם בחודש השביעי באחד לחודש ובעשור לחודש בלי יום, והיינו רמז מה שאמר דוד למשפטך עמדו היום והיינו שבימי המשפט עמדו - לשון שתיקה מהמילה היום. רוקח.

שבתי בבית ה' כל ימי חיי וגו' ולבקר בהיכלו. ישנם כמה פרושים שנאמרו על המילה ולבקר בהיכלו. נביא חלק מהפירושים המתוקים שבהם. יש אומרים לבקר בהיכלו הכוונה כל בוקר לבקר בבית מדרש וזהו

היכלו. רבי שמואל רוזובסקי מבאר שהכוונה היא ביקור שאדם ירגיש בלימוד כמו שהוא מבקר, כאילו פעם ראשונה שהוא לומד, שהשבתי בבית ה' כל ימי חיי תמיד יהיה כמו הפעם הראשונה עם כל הגשמאק כמו היום הראשון של הזמן. וי"א ע"פ רש"י שאומר שזה מלשון ביקור בין טוב לרע. וא"כ י"ל שהביקור הכוונה לביקורת שלי שההסתכלות שלי על העולם תהיה בהשקפה של תורה, והיינו שבתי בבית ה' וגו' כדי שאני אבקר כל עניין בהיכלו, דהיינו בהשקפה של בית מדרש.

אימתי ראש השנה. במדר"ר דברים ב יד איתא: שאלו מלאכי השרת לפני הקב"ה אימתי ראש השנה ויום הכיפורים, אמר להם הקב"ה אני ואת נרד למטה. ולכאורה צריך להבין מהי התשובה שענה להם הקב"ה? מבאר רבי יהודה אסאד הסבר נפלא: ידוע הכלל של 'לא אדו ראש' ראש השנה אינו חל בימים א ד ו. וידוע המדר"ר בשופטים שכשיש דין למטה בעוה"ז אז אין דין למעלה. ומכיוון שזמן ישיבת ב"ד כאן הוא ב' וה' (מגילה ובכתובות ועוד) ממילא בימים האלו לא דנים למעלה. וא"כ זה מה ששאלו מלאכי השרת מתי יהיה ראש השנה, הרי בימים א ד ו לא משום לא אדו ראש, ובימים ב וה' לא משום דאין דנים למעלה כי דנים למטה. וגם ביום ג לא, משום דאז יחול יו"כ ביום ה' ואין דנים למעלה בה'. וכן בשבת לא, משום דיו"כ יחול בשני ואין דנים למעלה בב'. אז מתי דנים? לכן אמר להם הקב"ה אנו נרד למטה, וא"כ יכול להיות בב' ג ה ז.

באין מליץ יושר מול מגיד פשע. יש להקשות האם אכן אין שום מליץ יושר מול מגיד פשע? האם אין לנו שום זכות מכל השנה האחרונה הא כתוב בחז"ל אפי' אחד מיני אלף יגיד לאדם יושרו? וי"ל שלצערנו את העבירות והתאוות שלנו כאמירת לשה"ר וכו' אנו עושים זאת בכזאת עסיסיות שזה בורא מלאך רע ונורא, בשביל כזה דבר צריך גם מצווה שתהיה באותה רמה שתברא ג"כ מלאך כזה גדול ורם שיוכל להתחרות במלאך המשחית שנברא מהעבירה, וכזה מליץ יושר שתהיה מצווה בשלימות כמו העבירה זה אין לנו לצערנו.

באין מליץ יושר מול מגיד פשע תגיד לעקב דבר חק ומשפט וצדקנו במשפט. יש ע"ז ביאור מאוד יפה: הנה בגלל שבאין מליץ יושר היינו שאף אחד לא מליץ עלינו יושר וכולם דנים אותנו לחובה. אזי תגיד לעקב דבר חק ומשפט, ומהו החוק והמשפט? שסנהדרין שכולם חייבו הר"ז פטור. לכן וצדקנו במשפט.

ותראה לפניך עקידה שעקד אברהם את יצחק על גבי המזבח. למה כתב שנעקד ע"ג המזבח י"ל שמסתבר שהמזבח היה י טפחים ורחב ד"א ואברהם קיים כל התורה, והמעשה הזה נעשה ביו"כ ובוודאי אברהם לא עקד לפני המזבח כי היה עובר על איסור הוצאה מרה"ר לרה"י, לכן דייק שעקד על המזבח. ולכן הוצרך גם לומר שהאיל שנמצא נאחז בסבך בקרניו כי בלאו הכי יש בעיה של צידה וכעת הוא ניצוד ועומד.

לפני התקיעות אנחנו אומרים למנצח לבני קרח מזמור. הטעם שנבחר המזמור הזה בדווקא בשעת השיא, ברגע הנשגב והמרום ביותר בר"ה, (למרות שיש הרבה מזמורים אחרים שמוזכר בהם שופר), אומר רבי דוד פוברסקי, שהמזמור הזה מלמד את כולנו איך צריך להתנהג בכזאת שעה גורלית. כי הנה רוב בני"א יש להם הרבה חטאים, וכשמגיע ראש השנה יש להם כזאת הרגשה רעה, האם אני אחזור שוב, הרי אני סו"ס רואה שאני לא עומד בזה, מה אני, שקרן? ! והתשובה לזה היא ממעשה דבני קרח, שהיו מראשי המרד במשה ובתורת ה', והם סחפו אחריהם בשיא רשעותם את קהל ה', והם, שעברו עוון הכי חמור בהיסטוריה (שהקב"ה לא מחל להם אפי' על יונקי שדיים) שבו בתשובה ברגע האחרון ונצלו מאסון כבד ונורא, יש כאן עידוד גדול לחזור בתשובה אפי' כשנראה שהסיכויים אפסו וכבר מאוחר. ולכך אומרים דווקא מזמור זה.

לשמוע קול שופר: הנה מצינו בהלכה שצריך לכסות השופר בשעת הברכה (א"ר. מט"א ועוד) והטעם בזה, אומר האבני נזר, משום שבברכה על השופר מברכים לשמוע קול שופר ולא לתקוע בשופר, ואפשר שהוא בושט השופר שהברכה היא על הקול, וכעין שמצינו שמכסים החלות בשעת הברכה על היין משום בושט החלות. אבני נזר.

בחצוצרות וקול שופר הריעו לפני המלך ה'. יש לדקדק מה טעם נכתבה בשופר המילה **קול** שופר בשונה מבחצוצרות שהזכיר רק הכלי בלבד? וי"ל שהמשך הפסוק הוא לפני המלך ה', והנה השופר רק מעורר זכות אילו של יצחק וזה לא נצרך בבית המקדש לפני ה' כי שם היה מקום העקידה ואין לך תזכורת יותר מזה, ואילו קול שופר מעורר זכות קבלת התורה (רס"ג הובא בחכמת שלמה תקפו) ולכן צריך להזכירו במקדש. חתם סופר.

והיה ה' למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד. יש לפרש ד"ז ע"פ ר"ה יז שיג' מידות של רחמים נפתח ב- ה' ה', כי ה' הראשון הוא על קודם החטא, ולמה צריך כפרה על קודם החטא כי הוא כפרה על ע"ז שהקב"ה מצרף בזה מחשבה למעשה, ולכן כשיהיה ה' למלך על כל הארץ ויתבטל הע"ז אזי ה' יהיה אחד ושמו אחד כי אין חטא של ע"ז אז היג מידות יהיו רק ה' אחד. עיני שמואל.

מלך מוחל וסולח לעוונות ולעוונות עמך בית ישראל ומעביר אשמתנו וגו'. יש להקשות מדוע מבדילים בין האשם לעוון, היה צריך להיות כתוב לעוונות ולאשמות בית ישראל, ולמה הבדיל ביניהם? וי"ל, אומר המשך חכמה, שמצינו ברמב"ם מעשה הקרבנות א ד שכתב שאשם אינו מכפר בציבור אלא ביחיד כי אין אשם בציבור ולכן לא הזכיר אשמתנו ביחד עם העוונות שאינו בציבור.

הגמ' בר"ה אומרת למה תוקעין ומריעין כשהם יושבים, ואח"כ כשהם עומדים שוב תוקעים ומריעים. מתרצת הגמ' כדי לערבב את השטן ואומר שם רש"י שלא ישטין. וכשישמע שישראל מחבבין את המצוות מסתתמין דבריו. ויש להבין האם בגלל שישראל מחבבים את המצוות מסתתמים דבריו ואין לו אפשרות לקטרג על עם ישראל? מתרץ הרע"א ע"פ חז"ל (יומא פו): שבתשובה מאהבה זדונות נהפכים לזכויות. וע"כ כשהשטן רואה שישראל מחבבין את המצוות היינו שמקיימים את המצוות מאהבה מסתתמים טענותיו כי הוא לא רוצה לומר את פשעי עם ישראל כי זה נהפך לזכות.

הגמ' בר"ה לב: אומרת מפני מה אין ישראל אומרים שירה בר"ה ויו"כ, כיוון שאפשר שמלך יושב על כסא דין וספרי חיים וספרי מתים פתוחים לפניו וישראל אומרים שירה!! וקשה הא קי"ל להלכה שאוכלים ושותים ושמחים בר"ה וכן מסתפרים בער"ה כדי להראות שאנחנו בטוחים בחסדו ית', וד"ז הוא סתירה לעניין זה ששירה אנחנו לא אומרים וי"ל, אומר הרב אלישיב, ע"פ הפסוק ואני בחסדך בטחתי יגל ליבי בישועתך, היינו שאנחנו בוטחים בקב"ה, אבל 'אשירה לה', מתי אנחנו שרים לה' רק כי גמל עלי, רק כשהגיעה הישועה. ולפי"ז הכל מיושב אנחנו צריכים לעשות הכל כדי להראות שאנחנו בטוחים בחסדו, לאכול, לשתות, לשמוח, להסתפר, ולכבס את הבגדים. אבל השירה תהיה רק אחרי הישועה.

וארטים ליום כיפור

מלך מוחל וסולח לעוונותינו ולעוונות עמו בית ישראל ומעביר אשמתינו בכל שנה. וקשה מדוע אין כוללים הכל יחד מוחל וסולח לעוונותינו ולאשמתינו? וי"ל דכתב הרמב"ם (מעשה הקרבנות א ד) שאין קרבן אשם בציבור אלא ביחיד ולכן באשמותינו לא הוסיף בית ישראל. משך חכמה.

הנה ידוע שמצוות תשובה היא מצווה גדולה ונשגבה וע"י נמחלים כל עוונות האדם והוא נהפך לנקי. ולפי"ז תמה הנובי" (או"ח קמא לה) למה לא מועילה התשובה לחוטא ששב, גם כדי לפטור אותו מעונשי ב"ד של מטה, שהרי הדין הוא שאדם שמחלל שבת לא יעזרו כמה סיגופים ותעניות ותשובה שיעשה, בכל מצב יסקלו אותו, ולמה? הרי נתכפר לו הכל בתשובה ויש דין שנקי וצדיק אל תהרוג. יש הרבה תרוצים לשאלה הזאת, נביא כאן את תשובת רבי צדוק הכהן ואלו דבריו, שמטרת העונש היא לא רק לכפר, אלא גם להרתיע אנשים שלא יעשו עבירות. ואם התשובה תפטור גם מעונש ב"ד, אזי לא תהיה לחוטא מספיק הרתעה, בשל הידיעה שיש דרך להיפטר מהעונש ע"י תשובה.

נאמר לגבי יו"כ (ויקרא כג לא) כל מלאכה לא תעשו, חוקת עולם לדורותיכם. ובפסוק לב. לגבי צום כתוב **ועיניתם את נפשותיכם ולא כתוב חוקת עולם לדורותיכם.** אומר האור שמח שזה מרמז לגמ' במו"ק ח. שבעת חנוכת בית המקדש ע"י שלמה המלך באותה השנה לא צמו ביו"כ משום חנוכת בית המקדש אבל מלאכה לא עשו. וזה מרמז בפסוק שלפנינו לעניין מלאכה זה לחוקת עולם, אך לעניין צום זה לא לחוקת עולם.

וסלחת לעוונותיו כי רב הוא. יש להקשות האם בגלל שעוונותינו רבים לכן וסלחת לעוונותינו, ריבוי העוונות הוא סיבה לסלוח? וי"ל, אומר רבי יונתן איבשיץ, שהנה נפסק בשו"ע כמו רב שמודה בקנס ואח"כ באו עדים פטור. והרי מבואר בגמ' (חגיגה טז.) שכשאדם מתוודה על מעשיו יש שני מלאכים שמעידים ע"ז, וא"כ זה נקרא מודה בקנס ואח"כ באו עדים, ולפי רב צ"ל פטור, דאם נאמר כשמואל אז צריך להיות חייב. וזה אנחנו אומרים כי רב הוא, כי נפסקה הלכה כרב שפטור ולכן תחוס עלינו ותפטור אותנו.

על חטא שחטאנו לפניך ביודעים ובלא יודעים. לכאורה היה צריך קודם לבקש על העבירות הקלות והיינו בלא יודעים שהוא שוגג, ורק אח"כ לבקש על החמורות שהוא יודעים והיינו מזיד? ותרץ ע"כ בעל הקיצש"ע שמובא בגיטין ז. שלצדיק אין הקב"ה מביא תקלה גם לא בשוגג, ולכן הסדר שנכתב הוא לפי סדר עשיית החטאים. קודם נכתב החטא של יודעים שהוא חטא במזיד משום שרק לאחריו נעשה החטא של הלא יודעים שהוא בשוגג.

סדר העבודה: הכה"ג היה מסיים את תפילתו ביום הכיפורים בזה"ל: ולא יעדי עביד שולטן מדבית יהודה. ובלשון הקודש הכוונה ולא יסור שבט מיהודה. ויש להקשות למה לא אמר זאת בלשון הקודש. וי"ל שדברים שבכתב א"א לאמרם בע"פ וכיוון שהיו לו כלים רבים בבואו לכפר בקודש לא יכל להכניס עמו גם ס"ת, לכך הוצרך לאומרה בארמית. הגר"א.

מאמרי מוסר וסיפורים מענייני vhuo

כוח התפילה בימים הנוראים: כוח התפילה שיש בימים אלו הוא לאין ערוך. בימים אלו כל אדם מקבל חיים על כל המשתמע מכך, איך ייראו החיים שלו לטוב ולמוטב, ואדם שכל חייו עד היום היו מאושרים מהיום הזה יכול רח"ל להיהפך לרעים, וכן אדם שכל ימיו רעים בימים אלו הכל יכול להשתנות לטובה ולעושר ואושר. ואפי' דברים שבאופן טבעי לא יכולים להעשות, בכוח התפילה של ר"ה לשנות את זה. כמו שמצינו אצל האמהות הקדושות שהן היו עקרות והן נפקדו בר"ה ולא הועילה להן זכות עצמן רק הראש השנה זה הכריע את הכף.

בימים האלו שהקב"ה נמצא קרוב אלינו ובא לשמוע שוועתנו אנו צריכים לנצל היטב את ההזדמנות שנתגלגלה לפתחינו וכמאמר הכתוב קראוהו בהיותו קרוב. ומי שמנצל ובוכה בימים אלו בוודאי משיג

דברים שא"א להשיג במשך השנה כי המלך אצלו לשמוע מה בינו. ישנו סיפור ידוע על רבי יצחק טוביה ווייס והסיפור לפנינו: שנת תרצ"ט, ימים אחדים לפני פרוץ מלחמת העולם השנייה, כל הדרכים כבר בחזקת סכנה ובלבול, כולם מחפשים דרכי מילוט להציל נפשותם, באחד מהימים הטרופים הללו, התפשטה בשורת הצלה כאש בשדה. אורגנה רכבת הצלה לילדים!!! רכבת המיועדת לאלף ילדים בלבד, שתשמש עבורם כמצילת חיים, אלו שיזכו לעלות עליה, יגיעו לאנגליה, שם תיקח עליהם חסות הממלכה האנגלית. הבשורה המרנינה הביאה את כל ההורים לרוץ ולתור, ולעשות כל טצדקי להשגת אישור עליה על רכבת זו, לוודא שבנם יהיה אחד מאותם אלף. גם ר' שלמה ווייס, אביו של הילד יצחק טוביה נ"י, ניסה בכל דרך להביא הצלה לילדי ביתו, ואכן הצליח בס"ד. למחרת נפרד הילד מהוריו כילד בגיל י"ב, לפני בר המצווה, בדמעה ובתפילה. לפני שעלה לרכבת נתן לו אביו ר' שלמה הי"ד מתנת פרידה: סידור תפילה בו כתב לבנו 'אחוז עצמך בה' בכל עת ובכל מקום'. בכך זכה אותו נער יצחק טוביה, להיות אוד מוצל מאש יחיד מכל העיירה כולה הי"ד. הרכבת הגיעה לאנגליה, שם פונו הילדים למחנה בסמיכות ללונדון הבירה. הילד יצחק טוביה הפך בה לדמות נערצת שהפיחה חיי רוח בשיחות חיזוק לחבריו, אודים מוצלים מעמק הבכא, תושבי המחנה. שנה לאחר מכן, שנת ת"ש, ובתוך המחנה מורגשת תכונה רבה. הילדים המיומנים מצפים לאורח רם מעלה. הלוא הוא מלך אנגליה בכבודו ובעצמו שעומד להגיע לבקר את הילדים, שאותם הציל, ביום המיועד יצאו כל הילדים לשדה על אם הדרך, לפתע, בלא הודעה מוקדמת, פרץ נער אחר מן השורה ורץ קדימה היישר לעבר מרכבת המלך. החיילים מיהרו להרחיקו, אך המלך עצר בעדם, הורה לעצור את המרכבה, לקרוא לילד ולשמוע מה בפיו. בעיניים בוחקות קד הילד קידה ופתח ואמר לפני המלך: אדוני המלך! כמה אסיר תודה אני לפניך, על חסדך הגדול שעשית עמנו, כאן פרץ הילד בבכייה, וכשכולו תחינה המשיך ואמר: "אבל אדוני המלך! שמחתי אינה שלימה בהעלותי על ליבי את הגעגועים להורי היקרים, שנשארו מאחור בתוך הגיהנום הנוראי, שם בין חיות הטרף! נפשי יוצאת מדאגה עליהם, מי יודע מה עלה או יעלה בגורלם...? לו רק היית מציל גם אותם, כי אז הייתה שמחתי שלימה."! המלך, הלא מלך הוא, ולא ענה כלום. רק שאל לשמו ומשהשיב הנער, נופף לו המלך לשלום. כעבור שבועיים ימים הופיעו בשערי המחנה אביו ואמו של אותו ילד, מלווים בגדוד מלכותי, חיבקו את בנם החכם... הבן האמיץ שעל ידו באה הצלתם ותשועתם, הצלת חייהם. מיותר לתאר את דמעות שאר הילדים שלא חדלו מלהתחרט, אילו השכילו גם הם לבקש בעת שהמלך היה בשדה. אוי. לו רק השכילו... הכל היה נראה אחרת.

ענייני תשובה. לפעמים יש משבר לאדם והוא מהרהר בליבו: הלא אני חוטא כל כך גדול, איך אני אשוב בתשובה הרי צריך בשביל זה לסבול הרבה סבל לכפרה והרבה פעמים אדם מתייאש מתשובה. אז דבר ראשון לפני שאדם מתייאש שידע שהיו בעולם חוטאים גדולים ממנו ובהרהור קטן של תשובה הם הוכרעו לטובה וזכו לחיי עולם הבא. נביא כאן כמה סיפורים בזה מחז"ל בלבד. בירושלמי בסנהדרין מובא הסיפור עם מנשה המלך שבגד בקב"ה ובעמו ועבר איסורים חמורים ביותר ובראש האיסורים שעבר היה את האיסור החמור ביותר, הוא היה ראש לעובדי עבודה זרה, הוא הקים המון מזבחות לבעל, העמיד עץ אשירה, השתחוה לכל סוגי העבודות זרות שיכל. כמו"כ הוא שרף את כל אזכרות ה' שבתורה והגדיל לעשות שהוא העמיד פסל בתוך בית המקדש והשתחוה לו כשפניו לע"ז ואחוריו אל היכל ה' ועשה ארבעה פרצופים לפסל שבהיכל כדי להקניט כביכול את הקב"ה. בהמשך דרכו הוא עבד בעבודה הזרה המתועבות ביותר כלפי שמים, הוא שרף את בנו באש כקרבן לע"ז, ועוד סוגי ע"ז מתועבים ומחרפים כלפי שמים, והכל עשה לא מתוך תאוה אלא להכעיס את הקב"ה ר"ל ולגרום שתסתלק השכינה מבית המקדש. ומנשה עצמו לא הסתפק בזה ועבר על עוד איסורים חמורים ביותר, הוא רצח כל יום אלפים רבים של יהודים, ביניהם את סבו הגדול הלא הוא ישעיהו הנביא, כמו"כ הוא החטיא את עם ישראל לעשות רע ותועבה, וגרם בסופו של דבר לחורבן בית המקדש ר"ל. יום אחד תפסוהו מלכי אומות העולם הכניסו אותו לתוך דוד של נחושת, והדליקו אש תחת הדוד. מנשה נכוה מפני החום והחל לקפוץ ולרקוד בפנים מרוב כאבים, ולאט לאט הוא החל לסבול יסורים נוראים. הוא החליט לקרוא אל כל סוגי הע"ז שהכיר כדי שיענו לו, ואף אחד כמובן לא נענה לו. לבסוף כשראה שאין ברירה הוא החל להרהר בתשובה ואמר אני אנסה לקרוא לאלוקי השמים ואם יענה לי סימן שהוא המלך הרם והנישא, ואם לאו הרי אין הוא טוב מהם ר"ל. באותו הרגע באו מלאכי השרת וסתמו את חלונות הרקיע כדי שתשובתו ותפילתו לא תהא נשמעת אחרי שהוא חטא והחטיא כ"כ את הרבים והעמיד צלם בהיכל. אמר הקב"ה אין אני נועל דלת בפני החוזרים בתשובה וכ"א שרוצה אני מקבל את תשובתו, מיד חתר לו הקב"ה חתירה תחת כסא הכבוד וקיבל את תפילתו. באותו הרגע שלח הקב"ה רוח חזקה וכך התרומם הדוד יחד עם מנשה ועף עמו עד לארמונו שבירושלים וכך ניצל ממוות ומייסורי שריפה. באותו הרגע אמר מנשה יש דין ויש דיין ומאז שינה את מעשיו מקצה לקצה. במשך 33 שנים עבד את הקב"ה בכל כוחו והשיב רבים מעוון. בשעה שעלה למרום אמר עליו רבי ישמעאל בן אלישע שהעמידו הקב"ה בראשות ישיבת בעלי תשובה שלמעלה.

סיפור שמופיע בחז"ל על יוסף משיתא שהיה יהודי מתיוון שחזה במו עיניו בחילול בית המקדש, כשהגיעו להיכנס להר הבית החליטו לשלוח יהודי לפנייהם והבטיחו לו שיוכל לקחת לעצמו מה שיחפוץ. ברגל גסה נכנס יוסף לבית המקדש אל המקום שהוזהר עליו והזר הקרב יומת, ולאחר מספר רגעים הוא יצא משם

כשבדו מנורת הזהב. מנורה כזאת שייכת למלך, טענו היוונים, לך תיקח משהו אחר. מיד הגיב יוסף ואמר דבר שהם לא ציפו לו, וכה היו דבריו: לא די שהכעסתי את בוראי פעם אחת אני אכעיס אותו פעמיים? חמתם של היוונים בערה בהם, הם החלו להכותו מכות מוות ויצאה נשמתו כשהוא צועק אוי לי כי הכעסתי את בוראי. ונסיים בסיפור שמובא בחז"ל על אלעזר בן דורדיה שלא היתה עבירה בעולם שלא עבר עליה. לימים הוא קיבל הרהורי תשובה והתיישב במקום שומם וכשראשו בין ברכיו געה בבכיה עד שיצאה נשמתו, וכשיצאה נשמתו יצאה בת קול ואמרה רבי אלעזר בן דורדיה מוזמן לחיי עולם הבא. בכה רבי ואמר יש קונה עולמו בשעה אחת ולא די בכך אלא שנקרא רבי. רואים שאפי' מתהום הכי נורא אפשר לחזור בתשובה, ובוודאי אנחנו שחוטאים מתוך תאוות בעבירות הרבה יותר קלות, והקב"ה יודע שהיצר הוא המסית, והוא מושיט לנו יד ונותן לנו את הימים הנוראים האלו כדי שנשוב לפניו, בוודאי שתשובתנו שתצא מלב טהור תתקבל ברצון. וכשאדם ירגיש שאין לו ביטוח, ויש לו באמת משפט שבו יוכרע אם תהיה לו בריאות; חיים; נחת; הצלחה; שלווה הנפש; בריאות הנפש; נחת מהילדים וכו' ומה שעד היום הכל היה אצלו פחות או יותר תקין זה לא תעודת ביטוח בכלל. תראו כמה אנשים שבשנה שעברה אפילו לא חלמו להתפלל ולכווין במנע מגיפה מנחלתך והשנה הם הסתלקו מהמגיפה לבי"ע. כעת בימים נוראים אלו זה הזמן לתקן ולקרוע רוע הגזירה המרחפת על ראשינו, וברור שביום הגדול הזה של ראש השנה מוכרע הכל וכו' וכו' והכל תלוי בתשובה ומי לא יעשה ככל שביכולתו כדי שיזכה לצאת זכאי בדיון.

מספר אוצרותיהם אמלא: ב'ספר הזכרון' לדמותו של הגאון הצדיק רבי אליהו אליעזר דסלר זצ"ל, משגיח ישיבת פוניבז', מביא תלמידו הגדול, הגאון רבי יששכר מאיר זצ"ל, ראש ישיבות הנגב, אמרה נפלאה להמחיש את המהות של עשרת ימי תשובה, ואת דברי חז"ל המפורסמים על בקשתו של הבורא יתברך מבניו אהוביו: "פתחו לי פתח כחודו של מחט, ואני אפתח לכם פתח שעגלו וקרונות נכנסות בו". משל לאדם שנזדמן לעיר ניו יורק שבאמריקה, ונכנס לאחד מגורדי השחקים שבה. בבניינים רבי קומות אלו, אי אפשר להגיע אל היעד ללא מעלית, ועל כן נכנס המבקר לאחת המעליות, במטרה להגיע אל יעדו. כעבור רגע נשמע קול האזעקה, והתברר שאותו אדם לחץ על כפתור החרום שבמעלית. אנשי התחזוקה אצו אל המקום בדאגה, אך ראו כי הדלתות פתוחות וכי הכל תקין. "מדוע לחצת על הכפתור?", שאלו את האיש, והוא השיב: "מה זאת אומרת? המעלית אינה תקינה! אני צריך להגיע לקומה הארבעים ושלוש, והמעלית נשארה כאן, בקומת הקרקע!". "רגע, לחצת על הכפתור של הקומה שלך?" "לא", אמר האיש, "אבל תעשה לי טובה, מה פתאום צריך ללחוץ על הכפתור?... וכי פעולה פשוטה כל כך בכוחה להביא אותי לגבהים? אם המעלית יכולה להעלות אותי, אינני מבין מה תתרום לחיצת הכפתור הקטנה שלי"... ברור שאיש זה הוא שוטה מופלג. אם צריך ללחוץ, לוחצים. הרי עניך הרואות שכך הוא הדבר! עלינו להפנים שכך הוא הדבר עם עבודת התשובה. אנחנו עלולים להביט אל הגבהים הללו ועל התהליך של השיבה לאבינו אוהבינו, ולחשוב חלילה כי אין לדבר סיכוי – ועל כן לא נעשה מאומה. "הפעולה הקטנה שלנו לא תשנה כלום בין כך, ואם השם רוצה – הוא לא צריך את המאמץ הקטן שלנו"... אבל זוהי טעות! הבורא יתברך מצפה שנלחץ על הכפתור, שנפתח פתח זעיר, ואז תנסוק המעלית בקלילות ונזכה לסייעתא דשמיא מעל לדרך הטבע!

נמשך עם המחשה מופלאה עוד יותר, מפנינו של מגיד המישרים רבי שמשון דוד פינקוס: כשבונים בנין שאמור להכיל מתחמים גדולים ורחבי ידיים, אמר הרב פינקוס, כגון היכלי תורה או אולמות שמחה, המנהג לעשות כן על ידי בניית קירות יציבים וחזקים, כשמעליהן מניחים קורות ענק של בטון מצד לצד. משקלן של קורות אלו מגיע לעשרות טונות, וכדי לשנע אותן בדרכים צריך משאיות ענק וליווי מיוחד של אבטחה, עקב המורכבות העצומה והסכנה שטמונה במשא כה כבד. כמובן, כדי להרים את הקורות אל גובה התקרה הנדרש, משתמשים במנוף רב עוצמה שמסוגל להזיז מטען כה כבד. המנוף עצמו מסיבי ביותר, ולפני שהוא מתחיל במלאכתו דואגים מפעיליו לעגן את גוף המנוף בקרקע מסביב, באמצעות תומכות מיוחדות. והנה, אחרי כל המאמצים, מתרוממת קורת הענק באוויר, מוחזקת על ידי כבלי פלדה עבים, וכעת צריך להזיזה אל מקומה המיועד בדיוק רב ככל הניתן. איך ניתן לדיוק בהנחתה של קורה עצומה כל כך? מי יכול בכלל להזיז דבר כה כבד כל מי שראה פעם את התהליך יודע את התשובה המדהימה: פועל בודד העומד על פיגומי הקירות, מסיט בידו את הקורה הענקית ומביאה למקומה המדויק. "...מבינים אתם?!" – היה זועק רבי שמשון – "להתרומם זה קשה, וכל השנה זה אכן קשה עד מאד, כמי שינסה להזיז משקל של עשרה טונות לבדו. אבל בימים הנוראים הקדוש ברוך הוא מרים את המשא הכבד באוויר, וכל אחד יכול פשוט להושיט את ידו, ובקלות לעשות את מה שלפני כן היה נדמה כבלתי אפשרי"... הקדוש ברוך הוא מניף את מנוף התשובה של כל אחד ואחד, וכל יהודי יכול בקלות להתרומם מחיי הגוף, המרחיקים אותו מהשם יתברך, ולזכות לחיי הנפש המכניסים אותו שנית למחיצתו!... כשמעתי את המחשבה הנפלאה של הרב פינקוס, עלה בדעתי נופך שניתן להוסיף לדברים: הראיתם מימיכם מטוס שתקוע בפקק? בודאי שלא. באוויר אין פקקים. מאות ואלפי מכוניות יכולות להיות 'תקועות' בפקקי תנועה, לצפור ולהתקדם באיטיות מרגיזה, ומעליהן ימריא מטוס מנמל התעופה הסמוך וידאה לדרכו במהירות וללא עיכובים. אם הבורא יתברך מרים אותנו מעל הקרקע, הרי שניתן לעוף באוויר ולהתקדם בזריזות תוך קפיצה מעל כל הפקקים הרגילים... זהו מהלך אחר לגמרי של התקדמות, של עליה; מהלך שמתאפשר אך ורק בתקופה זו של הימים הנוראים.

בכדי לרומם ולהלהיב את הלבבות. נביא כאן עוד הסבר נפלא על סגולת הימים המיוחדת. מדוע אכן זה כך? כיצד "דרשו השם בהמצאו, קראוהו בהיותו קרוב", מסייע 'לדלג' על מרחקים כה גדולים? רבי שלום אפשטיין, ראש ישיבת 'מאה שערים', היה איש יקר רוח שזכה ליצוק תורה אצל גאוני הדור הקודם ראשי ישיבת חברון. כמה פעמים שמעתי מפיו פניני תורה ומוסר נפלאים. פעם שמעתי ממנו משל נפלא, אודות העניין שבו אנו עוסקים בשמו של רבי איצליה בלאזר. רבי איצליה שאל, מהו הלשון 'שמע קולנו'? מדוע לא נאמר 'בקשתנו' או 'תפילתנו'? מה הדגש על שמיעת הקול? ורבי איצליה הסביר זאת במשל נפלא, למלך שהיו לו שני בנים, שכיאה לנסיכי בית המלכות חיו כל ימיהם בארמון, כשכל צרכיהם מסופקים להם. הנערים גדלו מעט, וביום מן הימים השקיפו לעבר הרחוב וגילו עולם חדש; אנשים הולכים ושבים, יוצאים לשוק, פונים למסגרות הלימוד ועמלים לפרנסתם, והחליטו כי החיים הללו הרבה יותר מעניינים ומאתגרים, והם אינם חפצים עוד בחיי פינוק כפי שהתרגלו אליהם עד עתה. הם הודיעו למלך, כי הם רוצים לעזוב את ארמון המלוכה וללכת לחיות לבד, כשהם ידאגו לעצמם כמו שכל אדם אחר מבני תבל דואג לעצמו... המלך כמוהו התנגד לרעיון, וניסה בכל דרכי השכנוע והפיתויים שעמדו לרשותו, לשנות את דעתם, אך לא יכול היה לעמוד מול נחישותם של השניים. למצער, הביאו להם המלך והמלכה לפני יציאתם מזוודה גדולה, גדושה בכסף מזומן ובכל מה שנחוץ לשהות ממושכת בחוץ, וליוו אותם אל הבלתי נודע בכאב ובדמעה. השניים יצאו לדרכם עליזים וטובי לב, ודבר ראשון ניסו לחפש עבודה מכניסה; אבל בכל מקום אליו הגיעו – נתקלו בסירוב. הנגר, הזגג והפחח דחאו מעליהם בבוז, ואפילו הסנדלר, שניאות בתחילה לקבלם כשוליות, גירש אותם מחנותו במהרה, בטענה כי אין להם הכישורים הנדרשים למקצוע. כך נדחו מיום ליום, ומחוסר ברירה השתמשו עוד ועוד בכסף ששלח איתם אביהם. אבל מזלם לא השתפר. הם הרחיקו כמעט לקצווי הממלכה, אך גם שם לא התגשמו חלומותיהם, ולאחר שהכסף אזל באופן סופי, נאלצו להחליט כי עליהם לחזור לאביהם בארמון המלוכה. הבעיה היתה שכעת היה עליהם להתנייד בדרכים כקבצנים פחותי מעמד, ללא אפשרות אחרת חוץ מהליכה רגלית, לינה תחת כיפת השמיים והסתמכות על חסדיהם של עובדי אורח. לאחר מסע ארוך בן כמה שבועות, כבר לא ניתן היה להכיר את שני הנסיכים לשעבר. בגדיהם המפוארים והאיכותיים הפכו לבלויי סחבות, גופם נמלא עקיצות חרקים, ופצעים מבורות ומהמורות, ושערם גדל פרא. **כשסוף סוף** הגיעו לשער הארמון וניסו להיכנס למקום שהיה ביתם, גירשו אותם השומרים בעודם ממלאים פיהם שחוק. "אתם טוענים שאתם הנסיכים?!", גיחכו. "כך נראים נסיכים? מרופטים, בלויים ולא מטופחים? לכו מכאן בטרם נפליא בכם מכות נאמנות!". עמדו השניים מחוץ לארמון, נבוכים ואומללים. ברור שאביהם המלך היה מכניס אותם בו במקום ודואג לכל צרכיהם – אבל כיצד יוכלו לספר לו שהם כאן, כשהוא בתוך הארמון, קרוב כל כך – אך כה רחוק... עודם נבוכים ושבורים מגורלם המר, פנה אליהם עובר אורח קשיש, שפניו האירו בזיו של חכמת חיים. "מה לכם, ידידיי?", שאל ברוך, ובתגובה פרצו השניים בבכי סוער, וסיפרו לאיש דברים כהווייתם. שמע הזקן, הנהן בראשו ואמר להם: "ראו, לכאורה, הדרך הפשוטה היא, כי תתאמצו להשיג יש מאין תקצוב לבגדים חדשים, לרחצה ולתספורת. זה עלול לקחת זמן רב, שכן עיר הבירה מלאה בקבצנים ועניים שפושטים יד, ולכם אין אפילו ממה לחיות. לכן, האזינו לי ואיעצה לכם את אשר תעשו: חרוט בזכרוני מלפני חמישים שנה, עת בנו את ארמון המלכות המפואר, סיפרו כי המלך בנה לעצמו גינת פאר מרהיבה אליה הוא יוצא היישר מחדרו, ובכל יום בשעה מסויימת לפנות בוקר, כשהמלך קם משנתו, הוא יוצא אליה, מסתובב בין עצי הפרחיה, ואוגר כח למשימות היום הבא. לכו לאחורי הארמון בשעה זו, עמדו מאחורי החומה ותצעקו אליו – אם הוא ישמע אתכם, הרי בוודאי יורה להכניס אתכם תכף ומיד". שמעו הנסיכים לעצה, והתכוונו כבר בלילה הקרוב ליישם אותה. הם באו בשעה היעודה סמוך לחומה וניסו לדבר על ליבו של אביהם בתקווה שישמע אותם, אולם מרוב התרגשות הם לא הצליחו להוציא שום הגה מפיהם. רק שתי מילים בודדות נעתקו מפיהם בזעקה כואבת ורוויית געגועים: "אבא!!! אבא!!!" בתוך הגן, שמע המלך כמתוך חלום את קול בניו האהובים, ליבו עלה על גדותיו, ואמר בהתרגשות: "הא! בדיוק את הזעקה הזאת אני מצפה ומייחל לשמוע!". בו במקום שלח את משרתיו, שיכניסו את ילדיו אל הארמון ללא דיחוי. ציוה לרחוץ ולספר אותם, ולהלביש חזרה את בגדי המלכות שהיו רגילים בהם בעבר, ולאט לאט שבו למעמדם כאשר בראשונה... "זהו הסוד של עשרת ימי תשובה", אמר רבי איצליה. זהו זמן שבו אפשר לקצר את התהליך הרגיל. בדרך כלל, ההיטהרות והניקיון הרוחני דורשים מאמצים רבים, זמן רב והשקעה מרובה, אבל ישנו זמן מסוגל שבו כל מה שנדרש מאיתנו זה להשמיע את קולנו אל הבורא. לזעוק מנהמת הלב: "אבא!!!", והוא כבר ייקח אותנו אליו וידאג לרחוץ אותנו, כרחם אב על בנים!... מי אינו חפץ לזכות בכך?!

זכרינו לחיים.. למענך אלוקים חיים. היינו שאנחנו מבקשים מהקב"ה שיתן לנו חיים בשביל שנוכל לעבוד אותו. יש משל ידוע שא"א בלי לפתוח בו את ענייני הימים הנוראים. היה בחור צעיר וחסון שהרוויח יפה לפרנסתו. והנה יום אחד הוא קיבל צו לבוא לשרת במילואים בצבא בתנאי סכנה. קם הצעיר וערך מכתב בקשה מנומק ומלא רגש מדוע הוא לא יכול לבוא. מכיוון שיש לו אמא ישישה וחולה שהוא בנה יחידה, ואין מי שיפרנסנה ויסעד אותה בחולייה. והוא חייב להמשיך לעבוד כדי לפרנס אותה. המפקד התרשם מאוד מהמכתב ונתן לו פטור. **אבל** הוא החליט ללכת לבדוק בעיניו את הדברים. הוא בירר על מקום המגורים של

האמא, והנה הוא בא לשם בוקר אחד, דופק בדלת, הדלת נפתחת הוא רואה לפניו בית מוזנח ועלוב, עניות שזועקת מכל כותלי הבית, ואשה רזה ומצומקת, הוא שואל אותה ממה היא מתפרנסת, והיא עונה מקיבוץ נדבות. אין לך ילדים? הוא שואל אותה, והיא עונה, יש לי בן יחיד שאני לא מאחלת לאף אחד כזה בן אכזרי. דבר ראשון הוא זרק אותי מביתו ולא מרשה לי לדרוך על סף דלתו, הוא מעולם לא בא לבקרני, ואני מקבצת נדבות בשביל לחיות את שארית שנותי, איפה הכרת הטוב על מה שגידלתי אותו כל השנים?! **אומר** הח"ח מה אנחנו מבקשים ביו"כ זכרנו לחיים תן לנו חיים - למענך כדי שנוכל לעבוד אותך. אז לפחות נרצה לעבוד את ה', נעשה מאמצים, ולא חלילה כאותו בחור. שנשתמש עם החיים שלנו רק למעננו ולא למען העבירות שלנו ר"ל, כי ע"ז העונש הוא גדול פי כמה.

מה זה חיים למענך. מספר הרב חזקיהו מישקובסקי על אישה בת 35 ששכבה בהדסה על ערש דווי, כל הטיפולים הכימותרפיים כבר לא עזרו. הרופאים התיאשו והרימו ידיים. המצב התדרדר מיום ליום. כולם ידעו שזה עניין של ימים ספורים. דבור'ה בתה הגדולה בת ה-15 היתה על ידה באותו היום. כשלפתע האמא פתחה את העיניים ובקשה ממנה בחולשה נוראה לצאת מהחדר ולסגור אחריה את הדלת. הילדה לא טיפשה והיא הבינה שאמא שלה לא רוצה שהיא תקבל טראומה מלהיות אתה ברגעים האחרונים. היא מיהרה לצאת ומיד חיגה לאבא ובקול בוכים אמרה לו שיבוא מהר ויביא נרות כמו שהכינו אותה. **היא** נעמדה ליד הדלת ופתאום היא שומעת מהחדר את קולה של האמא. היא הצמידה את האוזן לחריץ הפתוח והנה היא שומעת את האמא מתחילה לדבר וככה אומרת האמא בבכי! רבשי'ע אני לא טיפשה, אני יודעת שנשארו לי מספר שעות, אבל אתה אבא מה תרוויח שתהיה עוד מצבה? מה ייצא לך מעוד כמה פרקי תהילים ביום היארציט שלי? בא נעשה עסקה, הרי אתה הכל יכול, אתה ממית ומחיה, תשאיר אותי בחיים, ואני מבטיחה לך שכשאני אצא מכאן תהיה לך תועלת ממני, אני אהפוך להיות שפחה נאמנה של התורה הקדושה! אני אקדיש את כל הבקרים שלי לבשל אוכל לבני תורה חיים אין כסף. רבשי'ע תן לי את האפשרות, תן לי את היכולת. היא סיימה ונרדמה. **כעבור** רבע שעה היא פקחה את העיניים ואמרה: דבור'ה אני רוצה לשתות תבוא לי מים. הילדה החלה לרעוד, כבר חודשים שכל הגוף שלה אכול והיא לא נוגעת במים. מיד היא הבינה שכשנסתלקים מהעולם מבקשים מים כדי לברך. דבור'ה רצה להביא מים, והאחות אומרת לה תגידי את נורמלית היא תחנק מזה, אמא שלך חולה סופנית, היא לא מבינה מה שהיא מדברת. אך דבור'ה כבר היתה בחדר עם המים, והלא יאומן קרה, האמא שתתה את המים. האחות הזעיקה את כל הרופאים לראות את הנס הגדול. ואז היא נרדמה לזמן מה ושוב קמה וביקשה: דבור'ה משהו קטן לאכול, והרופאים לא ידעו את נפשם והיו בהלם של החיים שלהם, מת קס. לאט לאט שבה אל האמא רוחה. ותוך מספר ימים היא יצאה מביה"ח כשהיא בריאה. בדרך אמרה האמא אני רוצה להיכנס מיד לישיבה הם עברו על יד ישיבה גדולה, הבעל נכנס לרה"י ושאל אם צריך טבחי'ת בחינם ואכן כך היה. ובבין הזמנים היא נכנסה ללחץ, אך הפתרון נמצא מיד, היא החלה לעבוד בביה"מ בישיבת מיר שהמטבח שם פועל אף בימי בין הזמנים, חיים אין כסף. גם אנחנו נקבל לעבוד באמת את הקב"ה ונזכה לחיים טובים.

עוד רעיון לחיות חיים למענך. ועצה נוספת לזכות בדין (מתוך העלון הנפלא פניני פרי"ש) מופיע בתרומת הדשן, כשיהודי מרבה בחסד בימים אלו הוא מכריע את גזר דינו לטובה. וסיפר רבי מיכל יהודה ליפקוביץ על הסבא מסלבודקא שהיתה שנה אחת שנשא בחודש אלול כמה שיחות מרוממות ודיבר דברים מטלטלים על עומק הדין עד שכל הלבבות רעדו מפחד. ואז בבת אחת אמר הסבא העצה היחידה להינצל ביום הדין היא להקדים בברכת טוב לשני, לחייך לכל אחד ולהאיר פנים לכלל. **וכך למה? י"ל ע"פ מעשה שהיה.** מעשה בעסק מצליח, שעבדו בו הרבה פועלים. פעם בשנה ישב בעל העסק עם המנהל וערך את חשבונותיו. דנו על כל עובד כמה העלות שלו לצד הרווח שהוא מביא לעסק והאם כדאי להמשיך להעסיקו בשנה הבאה. יום ניהול החשבונות היה מבחן לעובדים. היה ברור לכל שמי שרווחי לעסק - יישאר בתפקידו ומי שלא - מפוטר. כל העובדים השתדלו לשפר הישגים לקראת היום הגורלי. ביום המבחן ישבו בעל העסק והמנהל וערכו חישובים. ואז גילו שיש עובד אחד שאינו יעיל מספיק לעסק. עלות אחזקתו אינה תועלתית ביחס לרווח שהוא מייצר. בעל העסק כבר רמז למנהל העבודה שהוא מפוטר. אלא שאז פתאום מנהל העבודה קם והתנגד לפיטורין. הוא בשום אופן לא מסכים עם בעל הבית. וזאת היתה הפעם הראשונה בהיסטוריה שדבר כזה קרה, מעולם המנהל לא התנגד להחלטות של הבע"ב. ולתמיהת בעה"ב הסביר המנהל ואמר: נכון שהעובד הזה לא רווחי והוא לכאורה מיותר, אבל זה הכל רק לכאורה. אך מכיוון שהעובד הזה הוא איש שמח ועליו ומשרה אווירה טובה בעבודה, תמיד הוא זורק מילה טובה ובסופו של דבר גם אם אין תועלת ישירה ממנו, אך הוא יוצר את האווירה הטובה בעסק, והודות לו הלקוחות חוזרים לכאן שוב ושוב והעובדים האחרים עובדים עם הרבה יותר חשק. בעל העסק הופתע, אך נאלץ להודות שהצדק איתו. והיה זה העובד היחיד שמאז ומעולם נשאר בתפקידו, למרות שמבחינה כלכלית לא היתה כדאיות ישירה בהחזקתו, אך מכיוון שהוא יוצר אווירה של שמחה הוא מתיר להשאירו בתפקידו. **הדברים אמורים** אלינו, אנחנו מחפשים דרכים שנצא זכאים בדין, נוכיח להקב"ה שהסיבה צריכה אותנו, אפי' שאין לנו מספיק מצוות, אבל יש סיבה אחרת להשאיר אותנו, כי בזכות הארת הפנים שלנו אנשים שמחים, ואז נזכה לכתובה וחתימה טובה. אז הנה לנו עצה לזכות בדין.

מי שבאמת חפץ ורוצה לחזור בתשובה אזי אפי' שהוא לא באמת נותן לקב"ה אלא עצם זה שהוא נותן מה שהוא יכול ומתאמץ מה שהוא יכול, הקב"ה מקבל את תשובתו ונותן לו חיים מאושרים וטובים. היה סיפור אמיתי על ילדה קטנה שהגיעה לחנות תכשיטים יוקרתית ובקשה לקנות תכשיט יקר, המוכרת שאלה למי? והילדה ענתה שאמא שלה נפטרה ואחותה הגדולה מטפלת בהם ושומרת עליהם. והם, כל הילדים בבית החליטו להפתיע אותה בתכשיט יקר. הילדה בחרה תכשיט, ובאה לשלם, וכשבאה לשלם היא מוציאה את הארנק ושופכת את כל התכולה שבצירוף כל העשרות אגורות זה הגיע ל 5 שקל. המוכרת עטפה את המתנה והביאה לילדה שיצאה מאושרת מהחנות. **והנה לקראת סגירת החנות** באה במרוצה לחנות בחורה מבוהלת ומתנצלת והיא התחילה לומר: סליחה, אחותי לקחה מכאן משהו בלי לשלם. כולי התנצלות, היא רק רצתה לשמח אותי וכו'. אבל בעלת החנות לא הבינה וטענה שהיא כן קנתה את השרשרת. והבחורה נבהלה ואמרה, רגע זה שרשרת מזהב אמיתי ששווה הון, מהיכן היא שילמה ע"ז? ואז היא אמרה היא שילמה לי מה שאף אחד לא שילם לי. היא שילמה לי מכל הלב את כל מה שהיה לה. וכעת השרשרת שלה. **כך בבואנו ליום הדין** אפי' שאנו באים בקושי עם קבלות, בקושי חיזוקים, אבל אם זה מהלב, ואנחנו עושים כל מה שאנחנו יכולים, אז אנחנו יכולים לבקש זכרנו לחיים. אפי' שהקבלות לא מי יודע מה.

ידיעות חשובות וכן דברים מגדולי ישראל ערוך בדרך של שו"ת

שאלה: איך מגיעים לידי ידיעת התורה ואהבתה? **תשובה:** בפרשתנו כתוב ועתה כתבו לכם את השירה הזאת ולמדה את בני ישראל שימה בפהם. מביאים ע"כ האבן עזרא והאור החיים הקדוש את דברי חז"ל בעירובין חייב אדם לשנות לתלמידו ארבע פעמים לפחות, ורק ע"כ אפשר לזכור ולדעת מה שלמד. אבל בפחות מכך זה לא נקרא שהוא שם התורה בפי התלמיד. וכן כתב הרוקח שעל כל אדם מוטל לחזור על תלמודו לכה"פ ארבע פעמים וע"י החזרה והשינון יזכה שיבין את הדברים שאותם למד. וזה אחד מיסודות ידיעת התורה. וידוע כי גדולי ישראל שזכו להבנת הסוגיות באופן מפליא ובהיר זה לא היה מרוב חכמתם אלא מזה שחזרו ושינונו תלמודם פעמים רבות עד שחדרו הדברים לעצמותיהם, וע"כ הגיעו לדרגתם הגדולה בתורה. וככל שחוזר יותר פעמים זוכה שהתורה תהיה מונחת בכיסו ולא רק כמונחת בקופסה אלא במקום שכל הזמן ממשמשים בו ככיס. וברור שדברי תורה מתקיימים רק במי שעמל וחוזר על תלמודו. וכתב החפץ חיים שהחוזר על תלמודו הוא מראה כמה חביבה עליו התורה וע"כ הוא מרוויח שתורתו משתמרת אצלו. והסיבה שיש כאלו שלא מספיק נהנים מתלמודם ולא נשאר להם הרבה ממה שלמדו היא משום שלא חוזרים על תלמודם, ולכן אין להם בהירות מספקת בלימוד ולא מגיעים להנאה שיש בלימוד התורה. וכבר אמרו חז"ל הלומד ואינו חוזר כזורע ואינו קוצר. ואינו דומה השונה פרקו מאה פעמים למאה ואחד פעמים. ורבים מגדולי ישראל מיעצים שלכ"א תהיה מסכת שאותה הוא ישן תמיד עד שתהיה מונחת בכיסו וזאת תהיה המסכת שלו. רבי חיים קניבסקי לפני שחיבר חיבור שונה הלכות על שו"ע או"ח הוא סיפר שהוא עבר על כל הטושי"ע ונו"כ למעלה מחמישים פעמים.

שאלה: השבוע חל יום הייארצייט של מרנא החפץ חיים זיע"א, מה היה שם אמו של הח"ח ומה שם משפחתו של הח"ח? **תשובה:** אמו נקראה בשם דוברשה. הוא נולד בי"א שבט תקצ"ט, בעיירה זעטל – בלארוס לר' אריה זאב ודוברשה, ושם משפחתו היה פופקו.

שאלה: השבוע פרשת נצבים, נצבים פירושו עומדים, האם נכונה השמועה שר"מ בעל הנס קבור בעמידה ולא בשכיבה ככל הקברים? **תשובה:** הבן איש חי בספרו "בניהו" על מסכת סוכה, פ"ד מביא את דברי ר"ח ויטאל בספר עץ חיים ששאל לאריז"ל האם נכונה שמועה זו, ואכן האריז"ל אשר שר"מ נקבר בעמידה, והבא"ח מבאר הסיבה כי כל צדיק מגן על דורו כעץ ואחר שמת פוסקת הגנתו, ולכן נקבר שוכב כעץ תלוש ששוכב, אבל ר"מ בעה"נ נתייחד מכל גדולי הדורות שאפילו שמת עדיין ממשיך להגן על ישראל, ולכן נקבר עומד לרמוז שהוא עדיין כעץ עומד שעדיין מגן.

שאלה: בפרשתנו 'לא יאבה ה' סלוח לו, ומחה ה' את שמו' על מה זה נאמר? **תשובה:** בתנא דבי אליהו כתוב שזה הולך על אלו שמזלזלים בנטילת ידים, וכמו שכתוב בסוטה דף ד כל המזלזל בנטילת ידים נעקר מהעולם, ואומר רש"י שהאוכל תמיד בלא נט"י נעקר מהעולם, וכן בעירובין מסופר על רבי עקיבא כשהיה חבוש בבית האסורים והביאו לו קצת מים השתמש בהם לנט"י ולא לשתייה, למרות שהיה חשש שאם לא ישתה יהיה בסכנה בכ"א אמר ר"ע אם לא אטול ידי אני מתחייב מיתה. ולכן ראוי לכ"א ללמוד הלכות אלו כי מי שלא נוטל ידיו כדן לסעודה הרי הוא כאילו לא נוטל כלל, ויש בזה הרבה דינים, וראוי בין כל הדברים שמתחזקים בהם להתחזק גם בעניין נשגב זה.

שאלה: מה צריך לעשות בימים האחרונים של השנה יותר מבשאר ימי האלול? **תשובה:** הפוסקים מביאים (טושי"ע ונו"כ) שבימים האלו של השבוע האחרון של השנה על האדם לבקר עצמו ולפשפש במעשיו יותר ויותר, ויש אף המתענים בימים אלו ובפרט ביום א' הקרוב. וזה ברור שמי שמגיע ע"י כך לכעס אסור לו לצום ויצא שכרו בהפסדו כמובא ב'כתר ראש' לר"ח מוולאז'ין. ומי שעייז לא יוכל לעבוד את ה' כראוי, אומרים גדולי הדור, שלא יצום כלל, רק מה שכן יעשה, אולי תענית דיבור מחוץ לבית. וכן מרבים מאוד בצדקה בימים אלו, ובימים אלו כדאי להרבות בתשובה ולבד מלימוד המוסר. הבאנו בשנה שעברה רעיון

שסייע לרבים: לעשות דף שמחלק את היום שלך מהבוקר ועד הערב. למעלה בטורים לכל ימי הסליחות ועשיית: קימה בזמן. תפילה. סדר א. צהרים. סדר ב. ערב. סדר ג. ובסוף תוסיף: איך הייתי בשמירה על הפה. בכעס. בהעברה על המידות. וכך תוכל לראות כל יום במה אתה חלש ותתחזק. והעיקר שהקב"ה יראה שאתה רוצה. כי בימים אלו צריך להראות איך באמת אני רוצה להיות כל השנה וכך יסלחו לנו העוונות.

שאלה: מה צריך לנצל בשבוע הקרוב? **תשובה:** המהרי"ל כותב לא לעשות קידוש ליל ר"ה לפני צאת הכוכבים, בגלל שאם יעשה כן יפסיד רגעים קדושים מחודש אלול, ואלול זה ימים של רחמים וקרבת אלוקים באופן שא"א לתאר, הקב"ה מחלק לנו רחמים. ומה שמוטל עלינו לעשות זה לנצל כל רגע במעש"ט והקב"ה אוסף את הדברים ומכריע ברחמיו העצומים גז"ד לטובה. כעת, כשנשאר ממש זמן מועט מהחודש, ברור שנצל את זה להתגברות על הייצר עוד ועוד, ועיי"ז נזכה לחיים מאושרים בשנה הבעל"ט וכל שנה שרשה בסופה, מתעשרת לאחריה, ותכלה שנה וקללותיה.

שאלה: למי להתקשר לאחל שנה טובה? **תשובה:** למי שבאמת זקוק לזה, להסתכל ברשימת אנשי הקשר שלנו ולחשוב מי שמח מזה ואז להתקשר, וכך הקב"ה יתן לנו שנה טובה.

שאלה: איזה סוגי מאכלים חייבים לאכול? **תשובה:** ירקות ופירות חיים זה חובה לגוף ומי שלא אוכלם יכול להיגרם לגופו הרבה נזקים וחוסרים של דברים בסיסיים לגוף בריא. כמו"כ לירקות ולפירות יש יתרונות רבים בכל הנוגע לשמירה על הבריאות ומניעת מחלות. הם מסייעים בשמירה על משקל תקין ועל לחץ דם נמוך ובהורדת רמת הכולסטרול בגוף. אכילה של כמות מספקת של ירקות ופירות יכולה להוריד את הסיכון למחלות לב ולסוכרת מסוג 2. בנוסף, פירות וירקות עוזרים להגן על הגוף מפני סוגי סרטן שונים.

שאלה: אדם שרוצה להרגיש את חרדת יום הדין, אבל רוצה לעשות זאת נכון מבלי שזה יביא עליו בהלה ועצבות, מה הדרך הנכונה לעשות זאת? **תשובה:** הרב וולבה בספרו עלי שור כותב שצריך לדחות מעלינו את הבהלה והמהומה התוקפת את האדם בערב ראש השנה ולהתאזר בשמחה, לקראת היום הזה הקרב ובא, כמו שנאמר אשרי העם יודעי תרועה ד' באור פניך יהלכון, ואז הפסוק ממשיך בשמך יגילון כל היום ובצדקתך ירומו, ורואים ביסוד דבריו שאדם שרואה שחרדת הדין מביאה אותו לבהלה, ידע שאין זה החרדה הרצויה אלא יפנה לדברים הגורמים לשמחה, ומכוחם יכנס מחדש לחרדת יום הדין מתוך צלילות הדעת ושמחה פנימית ואמיתית.

שאלה: בימים נוראים כשהשליח ציבור מגיע בקדושה של מוסף למילים איה מקום כבודו ומאריך בתיבת איה ישנה תפילה שמבקשים שהקב"ה יתן לנו אחד משלושה דברים, עושר, בנים צדיקים, רוח הקודש, האם בקשות אלו אומרים בפה או רק בהרהור? **תשובה:** כתבו הפוסקים שאין לומר תפילה זו בפה, אלא רק בהרהור ומחשבה, והביאו שהטעם הוא ממה שכתב הבית יוסף שארבעה מלאכי חבלה עושים דין כשמפסיקים בין קדוש לברוך, ולכן אין לומר תפילה זו אלא בהרהור.

שאלה: מה אפשר לעשות כדי שנוכל לגשת לראש השנה עם הרגשה שאנו מסוגלים לבוא לדין ולזכות בו כי הרי לא יצדק לפניך כל חי? **תשובה:** המשגיח רבי משה אהרן ברוורמן כתב במכתב לבנו שמקובלנו מרבותינו שעל אף שבאמת אין לנו את היכולת לעמוד לפניו בדין, אך כשאדם מגיע עם הבנה שהוא לא מרוצה מהמצב שלו, וזה לא לרצונו זה עצמו יכול לשמש בשבילו לצד זכות לזכות בדין.

שאלה: אלו סגולות יש בשמירת השבת האחרונה של השנה? **תשובה:** ידוע בשם הבעש"ט הקדוש שאמר ששבת זו לא מברכים בה את החודש על אף שהיא שבת שלפני ראש חודש, משום שהקב"ה בכבודו ובעצמו מברך בשבת זו את ישראל ברוב טובה ושובע על כל השנה כולה, ומובא בספרים הקדושים [שפת אמת ועוד] שהבטיחו שאדם שזוכה לשמור את השבת האחרונה של השנה וזו שלאחריה – שבת שובה, יזכה לגאולה פרטית בכל מה שצריך, כי שתי שבתות אלו המה מן המיוחדות בשנה, ולכן מי שזוכה לשמורם כראוי זוכה לגאולה בכל מה שהוא צריך.

שאלה: ערב ראש השנה כל שנה זה יום עמוס. על מה לא לוותר באותו היום? **תשובה:** בטור סימן תקפא כתב שעיי התענית של חצי יום בער"ה נמחלים שליש מעוונותיו של האדם. והמהרש"א בברכות לב: כותב שאיגרתא דתעניתא צדקה, ורק עיי צדקה נחשב שצם. (ויש להוסיף שמובא בשם רבי חיים ויטל שבערב ראש השנה אפשר לעשות פדיון נפש עיי שסופר 160 שקל בשקלים שומר לערב יו"כ ועושה עיי כפרות ואז בהגיע חג הסוכות הוא מחלק לעניים, ויש שכתבו שהעושה זאת מובטח לו שמשלים שנתו) והרמ"א בסוף הסימן שם הוסיף שנהגו לילך על הקברות בער"ה להרבות שם בתפילה והטעם, אומר המשנ"ב כי שם התפילה נשמעת ביותר. וראוי להוסיף שתפילה זה הפתרון לכל הבעיות. החזו"א היה אומר שהוא לא מכיר בעייה שא"א לפתור אותה בעשר דקות והוא עיי תפילה. וכמובן שצריך שיהיה בלב נשבר. רבי חיים פלאגיי בספרו מועד לכל חי מביא סגולה נוספת למחילת עוונות: לקרוא בערב ראש השנה מתחילת פרשת כי תבוא ועד סוף פרשת מקרא ביכורים ומוסיף רבי חיים פלאגיי שהעושה זאת בערב ראש השנה הקב"ה מוחל לו על כל העוונות.

שאלה: מה היא העצה הכי פרקטית והכי טובה לזכות ביום הדין? **תשובה:** להיות מעביר על מידותיו ולוותר. החפץ חיים המשיל זאת ליהודי ששלח את שני בניו למרחקים ונתן לכאוי"א מהם די מחסורו, אחד

הילדים לא התנהג כראוי והתגרה באחיו עד שנטל לו מחלקו. האח הנעשק היה חכם ואמר למה לי לריב עמו, הרי אבי בוודאי ישמע מזה וישיב לי את חלקי האבוד, כי לאבי לא חסר כסף. כמובן כשהאבא שמע זאת הוא מיד חיבק ונישק את הבן המוותר, וא"ל הצלת אותי מבזיונות שהיו אומרים הילדים שלי רבים, כעת אתן לך בכפלים. כך הקב"ה אנו בניו וכשמוותרים הוא מחזיר בכפלים. עוד הביא רבי הלל זקס בשם הח"ח שאמר אילו היה כח בידי הייתי עובר מבית לבית והייתי אומר לכולם כל המרחם על הבריות מרחמים עליו מהשמים. לא להתעלם מהכאב של השני, להתחבר לזה רגשית ועי"כ נזכה שירחמו עלינו מהשמים.

עוד רעיון יפה: רבי אברהם קסלר חיבר ספר נוטרי אמן, והוא מספר שהתקשר אליו יהודי מארה"ב והוא בכה שיש לו ג' צרות כואבות מאוד. א. הוא נשוי כעשר שנים ואין לו זש"ק. ב. כל עסק שהוא נוגע נכשל ואין לו פרנסה. ג. כעת גילו לו גידול והוא נמצא במצב מסוכן והוא מבקש שיגשו לשאול את הרב שטינמן מה עליו לעשות. הרב קסלר ביקש מרבי משה שטינמן שישאל את אביו מה לעשות. והרב שטינמן הביא את הסיפור הידוע שהובא במדרש, על אחד שהיה מנגן יפה לפני המלך והמלך מאוד אהב את נגינותיו, ותמיד כשהיה המלך עצוב היה נקרא המנגן לפניו לנגן לו את המנגינות האהובות על המלך. לימים הנגן נתפס במעשי פשע ונגזר דינו למות, אך המלך חנן אותו כי לא רצה להפסיד את נגינותיו, הדבר חזר ונשנה וכל פעם המלך חנן אותו, והנה יום אחד בשעת הפשע נקטעו אצבעותיו של הנגן, מיד כששמע ע"כ המלך הוא אמר תהרגו אותו מיד כי אין בו תועלת.. והנמשל. הקב"ה ממ"ה אוהב מאוד את המנגינה הנקראת אמן יהא שמיה רבה מבורך, והוא מבטיח על המנגינה הזאת חנינה למרות שנגזר גז"ד למות.. כעבור שנה הוא התקשר לרב קסלר שהוא נפקד ומצליח מאוד בעסקים והגידול... כלא היה.

שאלה: הנה ידועים דברי הגר"ח מוולאז'ין שבר"ה יש לבקש רק על מלכות ה', וכדברי הזוהר שאלו המבקשים חיים ומזונות הם ככלב האומר הב הב ושוכחים את שמו המחולל של ה'. השאלה היא האם גם בזמנינו כך צריך לנהוג? **תשובה:** מתפקידנו בר"ה הוא להמליך עלינו את הקב"ה, והיינו שכל מטרתנו בעולם זה לעשות רצונו יתברך, ואני כלום, וכל הצרכים שלי מתגמדים כשזה מתנגש ברצון ה'. רבי ישראל מסלנט חידש לנו שדברי הזוהר נאמרו רק בדורות הראשונים, אבל בדורינו שאחד שיש לו קצת קשיים בפרנסה הוא כולו טרוד בזה, אפי' אם נבקש על דברים גשמיים כפרנסה ובריאות זה המלכה של הקב"ה, כי אנחנו מרגישים שהקב"ה היום קובע את עתידנו וזה גופא המלכה. משא"כ בדורות ראשונים שאנשים היו יכולים להתרכז במלכות שמיים ולשכוח מכל העולם. וברור שצריך לבקש שה' ימלוך ולשמוח במלכותו אבל החידוש הוא שגם בקשה על צרכים פרטיים היא מלכות, משום שמביעים בזה את ההכרה שרק הקב"ה בכוחו לעזור לנו. **ומותר וצריך לבקש בקשות פרטיות אפי' בפה ובשבת,** כן פסקו החזו"א והרב אלישיב. וכותב רבי שלמה קלוגר שהדרך לקבל שנה טובה ומתוקה זה ע"י שאנו נאמין בכל לב שהקב"ה יכתבנו לטובה.

שאלה: מתי הזמן לבקש בקשות פרטיות? **תשובה:** לבד מהמקומות בהם מוזכר להדיא כ'זכרנו לחיים' וכו' יבקש לפני יהיו לרצון הנאמר בסוף אלוקי נצור. ולפני שמבקש יודה על מה שקיבל כל השנה, ויבקש שהקב"ה יחון אותו במתנת חיים ויתן לו לעשות את תפקידו בעולם הזה גם השנה, ללא בעיות של פרנסה, בריאות, וצער גידול בנים, ושיוכל לעבוד את ה' בלי הפרעות. עוד זמנים מסוגלים מאוד לקבלת התפילות הבאנו בשבוע שעבר: ברכת כהנים שאז התפילה מתקבלת אפי' שלא הולך בחוקות ה'. וכן בפתחת הארון, ובהגבהת התורה.

שאלה: האם בתקיעות זה זמן לבקש? **תשובה:** תקיעות הוא זמן מסוגל מאוד, שזהו הזמן שבו דנים את האדם וזה זמן של וידוי ותשובה והוא עת רצון גדול לשוב בתשובה, ואפשר אז לשוב בתשובה גם על דברים שבזמן רגיל קשה מאוד לשוב עליהם כגון מחטיא הרבים. החסידים נהגו אז לומר יה"ר המודפס, אך בישיבות (הליטאיות) לא נהגו לומר בפה כי אם להרהר בתשובה ולהתוודות בלב. וכמובן שלאחר כל זה יכול להרהר בקשות בליבו. ויש להוסיף שעיקר התיקון בתקיעת שופר הוא התשובה של האדם.

שאלה: במה יש להרבות בימים אלו? **תשובה:** מפורסם שכל גדולי הדורות האדמו"רים הרבנים והחכמים מנצלים כל רגע לאמירת תהילים. והתפרסם שהגרי"ז מבריסק היה נוהג לומר תהילים במשך כל היום בר"ה. וביאר שביום הזה הדבר דומה לאדם שהתברר לו כי בנו שאך אתמול היה בריא, כעת הוא נמצא במצב סכנה, וכן כל עניין פרנסתו ושאר הדברים נמצאים כעת על כף המאזנים, ובכזה זמן אומרים תהילים. ואפשר היה לראות אצל הגר"ח קניבסקי שניצל ביום ר"ה ויו"כ כל רגע לאמירת תהילים, וידוע שכל רגע היה מדוקדק אצלו ואעפ"כ בעשייתו הוא גמר כל יום את כל הספר תהילים. ולפי"ז בר"ה ויו"כ יש לנו מסורת מגדולי הדור לנצל כל רגע לאמירת תהילים. (מלבד הלימוד והסדרים הקבועים ללימוד אבל זמן מיוחד מוקדש לאמירת תהילים) ובעשיית מי שיכול להספיק מחוץ לסדריו בזמנים הפנויים וודאי ראוי להוסיף עוד פרק, כי כל מעשה קטן שעושים בימים אלו משפיע המון על כל השנה. וכתבו הקדמונים שהכוח שיש ליחיד בעשייתו הוא ככוח הציבור. (ורבי אלימלך בידרמן מביא בספרו באר הפרשה סגולה גדולה לכל העניינים בלילה הראשון של ראש השנה לומר ב' ספרי תהילים ברצף ויבקש מה שרוצה ויראה ישועות). ויש להוסיף שלפעמים עדיף מעט בכוונה מהרבה שלא בכוונה, וישנם פרקים מיוחדים שאפשר לכוון בהם יותר ולהתחבר למילים: אם זה פרקים ששופכים בהם את לבנו ואם זה פרקי הודיה שיאמרם לאט ובכוונה.

שאלה: מובא בשם האריז"ל שמי שמוריד דמעות סימן הוא שנפשו טובה ושלמה. ומי שלא, סימן שנפשו אינה שלמה. יש להקשות האם אכן נפסק שמי שלא יוצאים לו דמעות, האם נפשו אינה שלמה? **תשובה:** ראיתי בשם הסטיפלער שדברי האריז"ל הולכים על אנשים מבוגרים שיש להם רגש, אבל אצל צעירים דמעות הכוונה היא המקסימום שהם מגיעים ודמעות הם רק כמשל, יש כאלו שאצלם רגש ורוממות זה כמו דמעות. (ור"ח ויטל הביא מרבו האריז"ל שיש איזה רגע של התעוררות באמצע ר"ה וזה הזמן שבו דנים אותו למעלה ואז יקבל ע"ע קבלה שיכול לעמוד בה וזה ישפיע על גזר דינו לטובה).

שאלה: איך אדם יכול לבוא לראות פני המלך כשהוא מלא בחטאים מכל השנה, ואיך מקיים תשובה מאהבה? **תשובה:** רבינו יונה באגרת התשובה אומר שבראש השנה אדם צריך לשכוח מכל העבר ולהרגיש כאילו היום הוא נולד, היינו שאין יחס לעבר כלל, וכעת הכל מתחיל מחדש כתינוק שנולד וכך רואה אותו הקב"ה. וההרגש צריך להיות אהבת ה' גדולה, שיש לנו אבא שנותן לנו מתנות בלי גבול, וישחזר לעצמו מתנות שה' נתן לו במשך השנה ויגרום לעצמו לאהוב את ה' שכל היום רק מטיב אתנו וכל מה שהוא דורש זה שנקיים את הוראותיו. וכעת אתה יכול להמליך על עצמך את הקב"ה יותר מהעבר להשתדל להיות עבד יותר נאמן, ועושים זאת ע"י קבלה אפי' קטנה, ובלבד משהו שהוא יודע שלא יגמר תוך יום יומיים. ותשובה מתוך הכרת הטוב, אז חסדי ה' בקבלת התשובה הם עד אין קץ. וזוהי תשובה מאהבה.

שאלה: לפי מה דנים את האדם? **תשובה:** הירושלמי אומר כשדנים את האדם בר"ה דנים אותו לפי ההתנהגות של יום ראש השנה ולא לפי מה שהתנהג כל השנה. (ראה בהרחבה עלי שור א מד) אז אפי' אם כל השנה הייתי רע, כיוון שכעת אני מתנהג כרצון ה' אז אני אזכה בדין. אמנם זה ברור מי שהוא רע כל השנה בדרך כלל הוא לא יכול להתגבר על היצאה"ר לומר איזו מילה של לשה"ר או על החזן, או על זה שתפס לו את המקום, או מי שהזיז את המזגן, או אשתו שלא הכינה את הדג שהוא אוהב וכדו'. אבל מי שיש לו ימים יותר טובים ופחות טובים, יש לו מדברי הירושלמי הנ"ל פתח תקווה שיוכל היום להיות יותר טוב.

שאלה: מה צריך להרגיש בעשיית? **תשובה:** ידמיין לעצמו את הבן שלו או מישהו אחר שהוא הכי אוהב או את עצמו נמצא על חבל תליה, ואוטוטו משמיטים את הקרקע מתחת לרגליו ואם יעשה פעולה כל שהיא אזי מחזירים אותו לחיים, בוודאי יעשה ככל שביכולתו למנוע את מיתתו. אנחנו בעשיית תלויים ועומדים וע"י פעולה של תשובה אנחנו יכולים להינצל. פשוט שנעשה כך בטרם יהיה מאוחר.

שאלה: איך להתפלל בעשיית? **תשובה:** כתוב בחת"ס בשם הקדמונים שכל התפילות של כל השנה שנפסלו מחמת שלא כיוון טוב תלויים ועומדים עד עשיית, ואם בעשיית האדם מתחזק בתפילה, אזי הוא זוכה שכל תפילה מכפרת על אותה התפילה באותו היום של כל השנה. כגון שחרית של יום ראשון מכפר על השחריתים של ימי ראשון של השנה. לכן היצר מתאמץ להכשיל, אבל הידיעה שיכול להשיג שתפילה אחת שלו מצילה מאות תפילות עושה את זה שווה להתאמץ. ושבת שובה כותב האריז"ל הנזהר בשמירתה בכבודה ובעינוגה מוחלים לו על חטאיו בכל שבתות חייו מיום היוולדו.

שאלה: מה זה תשובה? **תשובה:** כל זמן שאדם לא עושה תשובה יש חציצה בינו לקב"ה, ותשובה זה דבר שמוחק את פשעי העבר, ובכך מסלק את החציצה. ועיקר התשובה הוא ג' דברים חרטה, וידוי ועזיבת החטא (והיינו קבלה לעתיד). ונפרט: דבר ראשון צריך להתחרט על מה שעשה, וכמו אדם שעשה עסקה לא טובה שמתחרט עליה, דבר שני לבקש סליחה מהקב"ה על מה שעשה והיינו וידוי. דבר שלישי והוא הקשה מהכל והוא מעכב כמבואר בראשונים. והיינו שיקבל ע"ע לעתיד לא לשוב לזה העוון לעולם, ואם היה ברור לו בשעת הקבלה שלא ישוב, אז אפי' שאח"כ שב על קיאו התשובה מועלת. ואמנם הדבר קשה אך רבינו יונה אומר רעיון מעניין שמספיק להיות 'מתייצב על דרך טוב', והבאנו בעבר משל לכך על אדם שנסע מירושלים לבני ברק והנה חולפים להם ביעף 3 שעות נסיעה והוא שואל את זה שעל ידו מתי נגיע לבני ברק? עונה לו השכן אתה טועה, בני ברק זה בצד השני, אנחנו מתקרבים כעת למצפה רמון בדרום הארץ. אומר האיש אני לא מבין הרי כשיצאנו מירושלים אמרו לי ששעה נסיעה, ואתה אומר אחרי שלוש שעות שאנחנו עדיין רחוקים? עונה השכן פשוט לקחת אוטובוס שנוסע לדרום במקום למערב, אתה היית צריך לפנות שמאלה. אומר רבי ישראל באותו הרגע שהוא יורד מהאוטובוס ועולה על אוטובוס לכיוון ב"ב אז הוא מתייצב על דרך טוב ואפי' שהוא כמה מאות קילומטרים מבני ברק. ואותו הדבר בתשובה, העיקר זה הדרך ברגע שאתה בכיוון הנכון והיינו שאתה יודע את הבעיה, ומעוניין להפסיק עם הלשה"ר והדיבור בחזרת הש"ץ ויש לך רצון ושאיפה להגיע ליעד אזי אפי' שהוא עדיין רחוק אבל הוא בכיוון חיובי זה מועיל. סיפר רבי אליהו דיסקין שהיה בחור שהתחיל להתפרפר, והרבנים המליצו לחתן אותו מיידית, הציעו לו שידוך מישהי שזה עתה התחילה לשוב לצור מחצבתה, וכשהונח הדבר לפני גדולי הדור הם אמרו בשופו"א לא. האבא של הבחור לא הבין הרי הבן שלו מקיים כל התורה, רק פה ושם הוא פוזל לצדדים אך הבחורה בקושי יודעת מה זה שבת, אמנם היא מתחזקת אבל היא עדיין לא אווזת בעשירית ממה שהבן שלו אווז, ענה לו הרב הבחור נמצא בכיוון ההפוך והבחורה בכיוון הישר, ודו"ק. וכשאדם מתחיל להשתנות זה נקרא שחזר בתשובה, אפי' שידוע שיקשה עליו להחזיק מעמד. כי מטרת התשובה היא לומר לקב"ה איך אני באמת רוצה להתנהג, וזה תפקידי להראות לקב"ה בעשרת ימי תשובה שאני רוצה להתנהג כך, ובמקביל יקבל ע"ע משהו שיוכל להחזיק בו הלאה אפי' מעשה קטן ועי"ז הקב"ה מקבל את התשובה.

שאלה: האם יש יום בעשייתו שהוא מיוחד משאר ימים? **תשובה:** כן. כתוב במטה אפרים שיום ח' בתשרי הוא יום מיוחד מכיוון שהוא יום שאומרים בו יג' מידות. ובאלף המגן כתב שיש המתענים ביום זה. וכתוב בספרים (בני יששכר ועוד) שהוא יום סגולה והתעוררות רחמים, והוא יום מסוגל ביותר לתפילה. וכן כתוב בספרים הקדושים השומר שבת שובה כהלכתה מתכפר לו כל מה שחילל במשך כל שבתות השנה.

שאלה: סגולה ליו"כ: **תשובה:** כתב רב האי גאון שהאומר אדון עולם לפני התפילה בכוונה תפילתו נשמעת ואין השטן מקטרג עליו ובפרט ביו"כ.

שאלה: מה מיוחד ביו"כ? **תשובה:** יום כיפור הוא יום של רחמים וה' מוחל בו על כל העוונות (ע"י תשובה והוא מכפר רק למי שמאמין בכפרתו) וכל השקעה הכי קטנה בדיבור ובמעשה מזכה אותנו בשכר עצום. הנה אם יום אחד אתה מגיע עם המשפחה שלך לפארק, ואתה בא לצאת וכל הילדים עייפים ועצבנים ואין להם סבלנות ואין אוטובוסים, ופתאום בא אליך אדם ואומר לך אני נוסע לכיוון הבית שלך, ולוקח אותך עם כל המשפחה. מדוע זכית לכך? זה בגלל שביו"כ בין מוסף למנחה אמרת עוד פסוק בתהילים. או למשל הבן שלך לא מסתדר עם החברים בכיתה, כמה צער ועגמו"י יש לך מזה ואתה יכול לפתור זאת בקלות, ע"י עוד מעשה טוב של הארת פנים ביו"כ לבני הבית, או למישהו שצריך את זה בספסל בביכ"נ, וכל דבר הכי קטן ביו"כ, פועל הרבה מאוד במשך כל השנה כולה.

שאלה: מבואר ברוב הראשונים שדרך התשובה לבד מוידוי וחרטה היא קבלה לעתיד. השאלה היא מה לקבל לעתיד? **תשובה:** ידוע שרבי ישראל סלנטר היה מדבר כל האלול על הקבלה שצריך לקבל בשעת נעילה ולחשוב כל הזמן איזה קבלה יוכל לקיים. והורונו רבותינו שצריך לקבל קבלה קטנה שיוכל להחזיק בה, ולא כדאי שזה יהיה דבר רגשי כיוון שלא תמיד אפשר להרגיש, אלא דבר מעשי. הרב שך בשיחה ידועה בער"ה אמר שיקבלו ע"ע ברכת המזון מתוך סידור. ורבי מיכל יהודה אמר שיקבלו אשר יצר מתוך הכתב. ומה התועלת בדברים קטנים? י"ל שאם אדם מתגבר על דבר קטן בדרך כלל הוא מתחזק בעוד דברים. וברור שהדבר הרצוי לפנינו יתברך שהאדם יתחזק בדבר שהוא חלש בו כגון אדם שרגיל לדבר דיבורים אסורים יקבל ע"ע קבלה בזה הדבר, כגון שיש שעה ביום שיהיה מה שיהיה הוא לא מדבר לשה"ר, שקר וכו'. כי מי שמשנה טבעו אז זה בגדר עקירה וזוכה להארת פנים מיוחדת מאיתו יתברך.

שאלה: אדם שרדף אותי כל השנה והרס לי את החיים במזיד, פשוט התעלל בי לאורך זמן, בייש אותי ברבים וירד לי לחיי האם אני מצווה לסלוח לו? **תשובה:** כדאי לי מאוד לסלוח לו, כי כמה שיותר השפיל אותך, במחילה שלך אתה יותר מעביר על המידות והקב"ה יותר מעביר לך על הפשעים ונותן לך שנה יותר מתוקה, ומה שלא תמחול לו לא יעזור לך שום דבר לשנה הקרובה ומה שתמחול לו הרווח הוא נקי לך ותזכה לישועות אדירות אפי' נגד הטבע. **ויש להוסיף** מה שכתב האליהו רבה. מי שאינו מעביר שנאה מליבו ביום הכיפורים אין תפילתו נשמעת.

שאלה: החיי אדם מביא שצריך בוידוי להתוודות על עוד מאות עבירות (והוא מפרט אותם שם). האם צריך לומר הכל וא"כ הרי זה קשה מאוד? **תשובה:** הסטיפלער היה מייעץ לומר בכל תפילה חלק. היינו במעריב יאמר את כל החיי אדם על האותיות א-ה. בשחרית יאמר ו-י. וכן הלאה. וכך עד נעילה יאמר הכל. וכך יוכל גם לכיון יותר.

שאלה: אדם שהורגל לדבר לשה"ר ופגע בהרבה אנשים ואינו יודע או שאינו מסוגל לבקש מחילה, כיצד יוכל לפייס את חבריו? **תשובה:** דבר ראשון לומר בפה מלא שמוחל לכולם (תפילה זכה). רבי גרשון אדלשטיין נוהג להביא ע"כ את דברי החוה"ל שהאדם צריך להשתדל מה שיכול ולבקש מה' שיתן בלב הנפגע למחול לכל מי שהכעיס אותו אפי' בלא יודעים. והוא עצמו ישתדל ככל יכולתו לעשות את כל דרכי התשובה והקב"ה יסייע בידו שאכן ימחלו לו.

שאלה: אישה שמטופלת בילדים והיא לא יכולה להתפלל בבית כנסת, וכמובן אין לה התעוררות מספקת בימים הגדולים בראש השנה ויום כיפור, מה היא יכולה לחזק עצמה? **תשובה:** רבי אליהו לופיאן אמר מקובל אצלי מרבתי: נשים הנמצאות בביתן בימים הנוראים ומטפלות בילדים אינן צריכות לרוממות של בית הכנסת כדי שתפילותיהן יעלו למעלה אלא להן יש צינור ישיר עד כסא הכבוד ובמעט הזמן והכוונה שיש להן הן מתקרבות לעולמות העליונים ומה שלוקח לציבור שעות ארוכות הן משיגות ברגע קצר. והרב שטינמן זצ"ל היה אומר המטפלת בילדיה ובקושי מצליחה לפתוח המחזור אין לה מה לדאוג ולחשוש, על השנה שתהיה לה אדרבה זכות המצווה של טיפול בילדים זה מה שיזכה אותה בשנה טובה. והדברים אמורים גם על מי שלא יכול להתפלל בבית כנסת בגלל שהוא בבידוד או קשה לו לצום וצריך להיות בבית וכדו' ולא יכול להתעורר מספיק, אז אותם אנשים צריכים לדעת שכיון שהקב"ה סובב שבזה הדרך תעבור את יום כיפור וראש השנה אז זה התפקיד שלך וכמה שאתה מתאמץ זה רצוי לפני ה' מאוד מאוד.

שאלה: האם יש ענין ותועלת לנשים לעמוד בתפילת הימים הנוראים? **תשובה:** מובא במטה משה שנשים לא תעמודנה בתפילות הימים הנוראים כי הן אינן דומות למלאכים, ואין תועלת בזה, וזה לא מנהג, והן סתם מצטערות, וזה עלול לפגוע בהן בכוונת התפילות.

שאלה: מה העצה הטבעית לעבור את צום יום הכיפורים בקלות שיוכל באותו יום להתעסק רק בעבודת ה' ולא להרגיש חלש שלא יוכל לעבדו כראוי? **תשובה:** שבוע לפני הצום ימעט ככל שיוכל משתיית משקים עם קפאין כקפה וקולה, ומיוממים לפני הצום ירבה בשתייה כמעט כפול מהנצרך לו, בערב הצום יאכל ארוחת בוקר מסודרת, ארוחת ביניים קלה, ובארוחת צהרים יאכל דברים מקמח מלא וכן יוסיף הרבה ירקות לתפריט, בסעודה מפסקת יאכל חלה עם טחינה וירקות וכו', אך לא יאכל במשך היום דברים מלוחים כמוצאים ומטוגנים ולא אכילה גסה וכן לא יאכל רוגלך ודברים מרובי סוכר למיניהם במשך היום. כמו"כ לא יעמיס ע"ע יותר מידי אוכל. וכך יהווה הדבר כהשתדלות ראויה שלא יצטרך כל היום הגדול להיות בחולשה גדולה, והחכם עיניו בראשו. **ב. עצה מהחפץ חיים להקל התענית.** ציטוט מדרך שיחה עמוד שפא': רבי אליהו דושניצר סיפר ב"וועד" כי ה"חפץ חיים" היה תולה פתק בישיבתו בראדן לפני תשעה באב, ובו היה כתוב ב' דברים: א' עצה להקל התענית - לשתות כוס תה מתוק מאד, ואח"כ כוס שני בלא סוכר כלל.

שאלה: כידוע אין יום הכיפור מכפר על עבירות שב"א לחבירו עד שירצה את חבירו, ממי הכי צריך לבקש סליחה? **תשובה:** מכל מי שפגע בו, ובפרט מוטל על האדם לפייס את אשתו כי המצער את אשתו גורם ר"ל שיתקצרו ימיו כך כותב הרמ"ק, והרבה פעמים מרוב שאדם הוא צדיק הוא ממעט מחובתו לדיבור עם אשתו גם במקום הצורך, והאדם חושב עם אשתי אני אסתדר, אבל זה לא כך וחייבים לכה"פ בעיו"כ לבקש סליחה, ולבאר היטב שהדברים שעשה וציערו אותה לא נבעו מרוע אלא מחוסר שימת לב, וברור שבשנה החדשה הוא ישתדל ביתר שאת לחשוב מה מפריע, ועיי"כ וודאי שתמחל לו.

שאלה: מהי הסגולה הגדולה לישועה שהנהיג רבי אריה לויין וכן נהג הרב אלישיב? **תשובה:** במוצאי יום כיפור מיד אחר התפילה יש כח לכל יהודי ועל כן נהגו להושיב ג' יהודים 'רגילים' [ח"ו, אין דבר כזה...]. והם 'פוסקים' ישועות, ואומרים כשם שגזרנו בב"ד של מטה כך יגזרו בב"ד של מעלה, ורבים רבים נושעו מזה.

שאלה: האם מוטל על האדם מדין חינוך לקחת בנו לבית הכנסת? והשאלה היא בפרט בימים נוראים שנמצאים הרבה בבית הכנסת, מה מחוייב בזה? **תשובה:** הדבר ידוע שיש ילדים שליבים נמשך יותר לביהכ"נ והם אוהבים לבוא להתפלל מתחילה ועד הסוף, אבל יש הרבה מאוד ילדים (וידוע שזאת בעייה נפוצה) שהדבר מעיק עליהם ויש להם מזה הרגשה לא טובה, ואם האבא יקח אותם לביהכ"נ אז הם יפתחו סלידה לעניין, וכשיגדלו בית הכנסת לא יהיה מקום החביב עליהם וזה שלוקח אותם לשם בצעירותם יכול לגרום רק נזק לעתיד, וכאלו ילדים החכם עיניו בראשו, יחכה בסבלנות עד שיגיע מצב שהילד מעצמו ירצה לבוא ולא יכריח אותו כלל לזה. פעם שמעתי את רבי גרשון אדלשטיין אומר בתקיפות להורה על ילדו בן 11 שלא יכריח כלל וכשהילד יגדל זה יבוא לבד וחזר ע"כ כמה פעמים. מה שכן יכול לעשות לדבר ע"כ הרבה בבית, כמה גדול הוא בית ה' וכמה תועלת יש למי שמכבד את הקב"ה ומגיע להתפלל ובפרט בבית הכנסת וכו' והדברים חודרים לליבו אט אט. וכמובן, מדובר רק על ילדים שלא מפריעים בתפילה. אבל ילדים שמפריעים לאחרים להתפלל, אין להביא כלל.

(מעלת יום שמחת תורה.) רבי יוסף חיים זוננפלד היה אומר שבזמן ההקפות זה זמן מאוד מסוגל להתפלל על נחת מהילדים. ביסוד ושורש העבודה כתב שמי שזהיר בשמחה של תורה ביום זה בטוח שלא תפסק תורה מזרעו. וכתב רבי חיים פלאגיי שביום שמחת תורה כל מה ששואל מהקב"ה מתקבל.

חידות:

חידות פרשת שבוע חידות תורניות וכן חידות בענייני ראש השנה, יו"כ וסוכות: וחידות שונות לשאל לילדים

חידות שינון הפרשה מתוך לעניננו: פרשת נצבים: א. קללה? אלה. ב. מה ה' כרת עמנו? ברית. ג. מי ניצב עמנו? גרים. ד. מי האחרון שיגיד? דור אחרון. ה. מצוה בחג סוכות של מוצאי שביעית? הקהל. ו. מה ה' עשה מעל אדמתם באף ובחימה? ויתשם. ז. מפי מי שלא ישכח? זרעו. ח. במה אנו מצווים לבחור? חיים. ט. ה' נתן לנו חוץ מחיים גם? טוב. י. למי נאמר חזק ואמץ? יהושע. יא. נושאים את ארון הברית? כהנים. יב. שורש מר? לענה. יג. גיל משה? מאה ועשרים. יד. מה לנו ולבנינו? נגלות. טו. עיר שנהפכה? סדום. טז. עיר שנהפכה? עמורה. יז. מה נאמר בפרשה על בטנך בהמתך אדמתך? פרי. יח. עוד עיר שנהפכה? צביים. יט. מילה נרדפת לאף וחימה? קצף. כ. ראשוני הנצבים? ראשיכם. כא. התורה נקראת? שירה. כב. מה אנו מצויים לעשות את כל דבריה? תורה.

חידון ידע תורני לפי הא – ב לראש השנה. כל שאלה כמה תשובות: ישר כח לגאון הרב בן אריה שהביא לי את הדברים: חידות לראש השנה לפי א ב: א. תפילה שאומרים בעשרת ימי תשובה, מראש השנה ועד יום כפור, ומיד לאחר חזרת השליח צבור בשחרית ובמנחה 2. מי נברא בראש השנה? 3. מהקרן שלו עשוי שופר מובחר 4. נמנעים מלאכלו בראש השנה, כי הגימטריא שלו היא: חטא. ב. 1. ראש השנה הוא היום השישי ל _____ ג. השלם את המשפט מהתפילה: אבינו מלכנו קרע רוע _____ ד. מראש השנה עד הושענה רבה טובלים בו את החלה בברכת המוציא ה. נוהגים לערוך אותו בערב ראש השנה ו. פיוט הנאמר בתפילת מוסף בשני ימי ראש השנה ז. כך מכונה ראש השנה בתורה ח. מנהג קדום מתקופת הגאונים הוא להימנע ממאכלים _____ ט. השלם: סור מרע ועשה _____ י. 1. כך מגדירה התורה את ראש השנה 2.

באחד בתשרי ראש השנה לשנים לשמיטין ול _____ לנטיעה ול _____ . השלם את הפסוק : תקעו בחדש שופר ב _____ ליום חגנו **ל** . 1. מהו הכלל שלפיו יודעים באילו ימים בשבוע לא יחול ראש השנה? 2. מהו נוסח הברכה שמברכים איש את רעהו בראש השנה? **מ** . 1. מהן שלש הברכות האמצעיות של תפלת מוסף בראש השנה? 2. השלם את המלים החסרות בברכת עזרא ונחמיה לראש השנה : לכו אכלו _____ ושתו _____ (נחמיה ח י) . 3. מהו סך קולות השופר שתוקעים בראש השנה? **נ** . השלם את המלים החסרות מתוך תפילת מוסף של ראש השנה : לפניך _____ כל תעלומות והמון _____ שמבראשית **ס** . בראש השנה נפתחים שלושה _____ **ע** . 1. ביום השני של ראש השנה קוראים בתורה את פרשת _____ . 2. פיוט הנאמר על ידי עדות המזרח בתפלת ראש השנה לפני תקיעות השופר שבין תפלת שחרית לתפלת מוסף **פ** . מעלת קול השופר שהוא קול _____ **צ** . קול השופר מבטא _____ פנימית **ק** . עיקר העבודה בראש השנה **ר** . 1. אוכלים אותו בראש השנה כדי שירבו זכויותינו **2** . אוכלים אותו בראש השנה כדי שנהיה לראש ולא לזנב **ש** . 1. אחד מסוגי קולות השופר **2** . אחת הסבות שתוקעים בשופר בראש השנה הוא כדי לבלבל את ה _____ **ת** . 1. מסוגי קולות השופר **2** . התפילה שעורכים בראש השנה על יד מקור מים **3** . כדי שתתחדש עלינו שנה מתוקה אוכלים _____ **4** . איזה ספר מהתנ"ך מרבים לקרא בראש השנה?

תשובות: **א** . 1. אבינו מלכנו **2** . אדם וחוה **3** . איל **4** . אגוז **ב** . בריאת העולם **ג** . גזר דינו **ד** . דבש **ה** . התרת נדרים **ו** . ונתנה תקף **ז** . זכרון תרועה **ח** . חמוצים **ט** . טוב **י** . 1. יום תרועה **י** . 2. יובלות, ירקות **כ** . כסה **ל** . 1. לא אדיו ראש **2** . לשנה טובה תכתבו ותחתמו **מ** . 1. מלכויות זכרונות ושופרות **2** . משמנים, ממתקים, מנות **3** . מאה **נ** . נגלו, נסתרות **ס** . ספרים **ע** . 1. עקדת יצחק **2** . עת שערי רצון להפתח **פ** . פשוט **צ** . צעקה **ק** . קבלת על מלכות שמים **ר** . 1. רמון **2** . ראש איל או ראש דג **ש** . שברים **ש** . שטן **ת** . 1. תקיעה, תרועה **2** . תשליך **3** . תפוח בדבש **4** . תהלים

חידות תורניות: **א** . שתי מצוות שלפעמים יש עליהן 5 ברכות, לפעמים 4, לפעמים 3, לפעמים 2, ולפעמים 1? **ב** . ברכה שמברכים רק ביום רביעי? **ג** . היכן מצינו מאמר חז"ל לדינא שנוהג רק בשבת שובה? **ד** . איך יכול להיות שיתקע בשופר ויקיים מצוות תקיעה ויעבור עבירה (לא בשבת)? **ה** . מה המכנה המשותף בין שרה רחל וחנה לגבי ראש השנה? **ו** . לאיזה דין שופר ביו"ט יותר חמור משופר בשבת? **ז** . איך יתכן דבר הבא מטמא והוא טהור? **ח** . מה אסור כל השנה ומותר ביו"כ? **ט** . איזה בעל תוקע שתקע והוציא עצמו ואחרים, לא יכול לתקוע שוב להוציא אחרים? **י** . על מה כל השנה לא עונים אמן ואילו בר"ה וביו"כ עונה? **יא** . איך יתכן שע"י אכילת גבינה ינצל ממיתה? **יב** . כיצד יתכן אדם שיצטרך לשמוע פעמיים שופר בר"ה? **יג** . איך יתכן חמישה ימים ברצף שלא קוראים בהם הלל וקוראים בתורה? **יד** . איך יתכן פרשה שלימה שקוראים אותה פעמיים בשנה? **טו** . איזה דבר נמצא בכל פינה, צומח ולא באדמה, ומברכים עליו בר"ה? **טז** . איפה מוזכר בתורה פעם בפירוש ופעם ברמז שתשרי זה תחילת השנה (למרות שבתורה תשרי זה החודש השביעי)? **יז** . מניין הכבשים בחג הסוכות? **יח** . איך יתכן שבת בשחרית ובמנחה אותה הקריאה? **יט** . היכן בר"ה תקעו בשופר אחד פלוס שתי חצוצרות? **כ** . איך יתכן חמש קריאות שונות לגמרי יום אחרי יום? **כא** . שני לילות רצופים שלובשים בהם טלית? **כב** . ביום כיפור אסורה מילה שלא בזמנה. מי בכל זאת נימול אף שלא היה בן שמונה ימים? **כג** . מה עושים בראש השנה להזכיר את ברכת יצחק ליעקב? **כד** . למה שימש פעם השופר חוץ מראש השנה? **כה** . מה משליכים בחודש תשרי? **כו** . מי מכשיר בגלל שהוא עקום? **כז** . איך יתכן יום כיפור ביא יב תשרי? **כח** . היכן תוסי' בשבת מזכיר את שבת שובה?

חידון תשרי: **כט** . מה פירוש המילה "מורביות"? **ל** . מתי הלכו לקלפי בחודש תשרי? **לא** . איזו מצווה מקיימים עם פסולת? **לב** . איזה שוטה אינו ראוי למצווה? **לג** . איזה פשוט הוא חלק מהמצווה? **לד** . מתי מסתכלים על דמות הקשת בתוך הענן? **לה** . מתי יישנים בחדר האוכל? **לו** . מה מוקצה גם לא בשבת ויו"ט? **לז** . איפה שומעים גם את השקט? **לח** . איזה חג אינו חג?

חידון רמזים לתשרי. **לט** . מי גסה? **מ** . מי סגולה? **מא** . מי מעביר? **מב** . מי גדולה? **מג** . מי עושק? **מד** . מי מומחה? **מה** . מי כחומר? **מו** . מי נחפז? **מז** . מי מושפל? **מח** . מה מלבין? **מט** . מה מחפשים?

קצת חידות לסוכות: **נ** . כיצד יתכן שני בני אדם יושבים בסוכה אחד יצא יד"ח, וחברו שעל ידו נחשב כאוכל מחוץ לסוכה או כשוטה? הרבה תירוצים. **נא** . באיזה הלכה שווים סוכה ותפילין? **נב** . אתרוג פסול כיצד יתכן שאם ימצא בו נקודה שחורה יוכשר? **נג** . כיצד יתכן סוכה שיש ימים שהיא פסולה ויש ימים שהיא כשרה? **נד** . כיצד יתכן שאדם יאכל בסוכה כשרה כדת וכדין והוא לא מצטער ונחשב שאוכל מחוץ לסוכה? **נה** . כיצד שייך להכשיר סוכה פסולה ע"י דיבור? **נו** . אתרוג החסר פסול, איך יתכן שאם יתחסר ממנו עוד הוא יוכשר? **נז** . איזה אתרוג כשר רק במקום מסויים? **נח** . כשרוצה לשתות, מתי מחוייב לשתות דווקא בסוכה? **נט** . מתי בונים סוכה לצורך יו"כ? **ס** . איך יתכן שסוכה תוכשר ע"י סכך פסול?

חידות לבוגרים. (מתוך ספר כי היא חכמתכם. ופיצוחים). **סא** . פעם הגיע לרבה של ירושלים רבי שמואל סלנט אישה שתבעה את חברתה לדין תורה, וכך היא סיפרה. אני עמלתי קשה על עשיית כביסה, ובסיום הנחתי הכל בסלסלה ונכנסתי לביתי כשחזרתי אני מגלה ששכנתי חמדה לה את כל הסלסלה ולקחה זאת לעצמה, ואילו חברתה טוענת להד"ם. הכביסה שלי והיא סתם מתנפלת עלי והמוציא מחבירו עליו הראיה.

רבי שמואל שהיה חד עין ראה שניכרים דברי הראשונה כאמת, אך הדין לא מאפשר להוציא מידה של השנייה. מה עשה בשביל להוכיח לעין כל שהשנייה לא צודקת? **סב**. שאלה מהרב מבריסק: אדם שנטה למות בעוד אשתו מעוברת ר"ל כתב בצוואתו לבניו כך, כל רכושי ינתן לאשתי ולוולד שיוולד, אם תלד בן הוא יקבל פי שניים ממנה. אם תלד בת היא תקבל מחצית ממנה. והנה ילדה אשתו תאומים בן ובת איך יקיים הצוואה באופן שלא יסתור לרצון הבעל? **סג**. טבלת שוקולד המכילה 48 קוביות ורוצה לפרק לריבועים בודדים במקרה שיקח כל פעם חלק שיחלקו לשניים, כמה מהלכים יצטרך בשביל להשלים המשימה באופן הכי קצר?

חידות לשאל את הילדים. סד. צירופים למילה ראש? **סה**. איזה תפילה אומרים כל ראש חודש מלבד ר"ח תשרי? **סו**. איזה דברים הבאים מבעלי חיים משתמשים בהם בראש השנה? **סז**. מה צריך לאכול ביום ב' דר"ה שאין אפשרות שיאכל ביום הראשון? **סח**. מה ראש השנה השנה שונה באופן משמעותי מאוד מהשנים האחרונות? **סט**. איזה שם של בת הוא סימן בראש השנה? **ע**. מאיזה פרי אוכלים ממנו את מה שלא מצינו שאוכלים בשאר הפירות? **עא**. איזה בעל חיים אכל יונה? **עב**. איזה פרות בתוספת אות אחת נהפך להיות עוף בערב יום כיפור? **עג**. מה עושים בערב יום כיפור וזה נחשב שעשיתי מעשה הפוך? **עד**. איזה תוספת מוסיפים בתפילה ובברכת המזון בחודש תשרי והוא משתנה ארבע פעמים? **עה**. איזה בית לובשים ביום כיפור? **עו**. איזה שתי מילים אומרים בעשיית בחול כמאה פעמים בערך? **עז**. מה יש פעמיים בחודש תשרי? **עח**. מה אומרים כל יום ג'פ ובר"ה מוסיפים עוד פעמיים? **עט**. מה מסיימים בחודש תשרי וחוגגים ע"ז? **פ**. איזה מצווה עושים ע"י שדופקים על הריצפה? **פא**. איזה חתנים יש באחד מחגי תשרי?

תשובות לחידות: א. קידוש והבדלה - קידוש: חמש - יקנה"ז. ארבע-קידוש יו"ט סוכות (שהחיינו ולישב בסוכה). שלוש-קידוש יו"ט (שהחיינו). שתיים - קידוש רגיל. אחד - אם היו שותים יין מבעוד יום אינו אומר אלא קידוש בלבד. (רע"א ס"ד) הבדלה: חמש - יקנה"ז. ארבע-הבדלה רגילה. שלוש-הבדלה במוצאי יוה"כ. שתיים-מוצאי יו"ט. אחד-מבדיל מפלג המנחה באמצע הסעודה שכבר ברך הגפן (רצ"ג ס"ג) (רצ"ט ס"ב) **ב**. ברכת החמה. **ג**. שבת יב. הנכנס לבקר את החולה אומר שבת היא מלזעוק ואיתא שם (ע"ב) בתוס' לחד מהתירוצים שהוא רק בשבת שובה דעדיין הוא תלוי ועומד. **ד**. אם תוקע ליד בהמה כדי להוליכה וכן בשביל לצאת יד"ח שופר, חייב משום מחמר. **ה**. שלושתם כתוב בחז"ל שנפקדו בר"ה. **ו**. לגבי להנות ממנו ע"י שסומך לו כלי וכדו', דביו"ט אסור כי הוקצה למצוותו, אבל בשבת שרי כי שרינן לצורך גופו ומקומו. **ז**. דבש הבא מדבורה ועיין בכורות ז: בטעם לזה. **ח**. קר"ש בעמידה. ברוך שם בקר"ש בקול. שמו"ע יחף. **ט**. גר אין לו ערבות. **י**. המתפלל זתפילת לחש בקול אין עונים אחריו אמן מלבד בר"ה וי"כ. **יא**. בן סורר שנהרג על אכילת בשר זה דווקא אם לא היה איסור נוסף באכילתו. **יב**. חצי עבד שנשתחרר בר"ה. **יג**. ר"ה שחל בחמישי. **יד**. השנה, (וכן היה בשנת תש"פ) קראו וילך בשבת שובה. ושוב קראו בשבת לפני ר"ה. **טו**. קרן. **טז**. חג האסיף לתקופת השנה, וברש"י תחילת שנה כי תשא. **יז**. 114. **יח**. כששמחת תורה בשבת. **יט**. בבית המקדש. **כ**. ראש השנה ביום חמישי. **כא**. יו"כ ומוצאי יו"כ. **כב**. אברהם נימול ביום כיפור. **כג**. רמ"א תקפג לאכול תפוח בדבש וביאר הגר"א להזכיר ברכת יצחק ליעקב שאמר לו ריח בני כריח שדה תפוחים. **כד**. קריאה למלחמה (שמואל א יג) חרם על אדם ע"י ב"ד (מו"ק טז) ליווי ארון הברית ומשיחת מלך (שמואל ב טז). **כה**. תשליך. הרמ"א כותב שנהגו להשליך מים של הכפרות על הגג. וכן יש שנהגו להשליך ערבות על הארון קודש. **כו**. דופן עקומה. **כז**. חולין דף קא שעת השמד. **כח**. תוס' שבת יב: **כט**. נטיעות (רש"י סוכה מג:). **ל**. "טרף בקלפי" ביוה"כ. **לא**. פסולת גורן ויקב לסוכה. **לב**. הדס שוטה. **לג**. תקיעה פשוטה. **לד**. "כדמות הקשת בתוך הענן - מראה כהן". **לה**. בסוכה. **לו**. עצי הסוכה הם מוקצה כל שבעה. **לז**. בב"ד של מעלה: "וקול דממה דקה ישמע". **לח**. איסור חג. **לט**. כותבת הגסה. **מ**. אין סגולה כתורה. עם סגולה. **מא**. ותשובה ותפילה וצדקה מעבירין את רוע הגזירה. **מב**. תקיעה גדולה. אין גדולה כתורה. **מג**. אל יעשקוני זדים. **מד**. "שמעו נא רבותי דיינים מומחים". **מה**. "כחומר ביד היוצר... כן אנחנו בידך". **מו**. ומלאכים יחפזון. **מז**. ועיר האלוקים מושפלת עד שאול תחתיות. **מח**. לשון של זהורית שבראש המשתלח. **מט**. נחפשה דרכינו ונחקורה. **נ**. או שאחד מצטער ואחד לא. או ששניהם מצטערים אחד יש לו מקום אחר שיכול ללכת שם ולא יצטער ולשני אין. או אחד כיוון ואחד היה בטוח שהוא בבית ולא כיוון כלל הוא כאוכל חוץ לסוכה. או אחד שולחנו בבית ואחד שולחנו בפנים. או ששניהם שולחנו בבית רק אחד זה אישה ואישה אין גזירה שמא תמשך כי לא חייבת בסוכה. או אחד קיבל ע"ע החג בשעה מוקדמת וחברו לא. **נא**. בשניהם אסור שינת ארעי. **נב**. מנומר, ונוסף נקודה שחורה שהפכה הנקודות לכתם הר"ז כשר תרמ"ח ט-י. **נג**. סוכה עם שתי דפנות ולחי, בשבת הסוכה מוכשרת מדין מיגו דהוי דופן לענין שבת כמבואר בגמ'. **נד**. כשלא כיוון כלל ולא הרגיש שיושב בסוכה לכו"ע הוי כאוכל חוץ לסוכה שצריכה כוונה. **נה**. כשהיא גבוהה עשרים ונתמעט בעפר, אינו בטל עד שיאמר ויבטלנו בפה. **נו**. כשגס בו עכבר אם יטול מקום הנגיסה יוכשר. **נז**. מעשר שני סוכה לד. **נח**. באמצע הסעודה. **נט**. מובא ביומא כששלחו השעיר לעזאזל בנו סוכות כדי שהשליח ינוח שם. **ס**. אוויר פוסל בגי"ט, וסכך פסול פוסל רק בד"א. **סא**. אמר הוציאו את שתי הנשים והשאירו כאן את הכביסה, וביקש מבני ביתו שיוסיפו כמה דברים מביתו לסל הכביסה, והנה הוא קרא לראשונה שמיד זיהתה שיש דברים שהם לא שלה ואילו השנייה אמרה הכל שלה מיד גילה את רמאותה. **סב**. יחלק הירושה לשבעה

חלקים שווים, יתן 4 לבן, 2 לאישה. אחד לבת, כי מטרת האיש היתה שלאישה יהיה חצי מהבן ופי שנים מהבת. **סג.** לעולם הוא יזדקק ל-47 מהלכים. **סד.** ראש השנה. ראש של דג. ראש חודש. ראש ישיבה. ראש כולל. ראש הממשלה. ועוד רבים. **סה.** ל"א הלל. **סו.** ראש של דג. שופר. דבש. **סז.** פרי חדש בשביל לצאת בשהחיינו. **סח.** שלא תוקעים בשופר ביום הראשון. **סט.** תמר. **ע.** גרעינים של רימון לא אוכלים גרעינים של שאר הפירות. **עא.** יונה הנביא נבלע ע"י הדג. **עב.** כפרות ע"י תרנגול. **עג.** כל האוכל בתשיעי ומתענה בעשירי כאילו התענה תשיעי ועשירי. **עד.** יעלה ויבוא ביום הזיכרון הזה, ביום הכיפורים הזה, ביום חג הסוכות הזה, ביום שמיני חג העצרת הזה. **עה.** נעלי בית. **עו.** אבינו מלכינו. **עז.** צום. **עח.** עלינו לשבח בלחש וחזה ש"ץ במוסף של ר"ה. **עט.** מסיימים את התורה בשמחת תורה. **פ.** חביטת ערבות. **פא.** חתן תורה וחתן בראשית. **חידות נוספות מאחד מראשי הכוללים בשכונת אחיסמך (לוד).** **א.** היכן מוזכר בפרשה סוכות ופורים? **ב.** בפרשה: מי אכל שבע ודשן? **ג.** היכן מוזכר בפרשתנו שש ושבע? **ד.** בפרשה מילה בעלת אות אחת? **ה.** "חלה" בפרשה? **ו.** 2 מקומות בפר' נצבים מוזכר עץ? **ז.** סדום ועמורה בפרשה? **ח.** שוטרים בפרשת נצבים, ושוטרים בפרשת וילך? **ט.** מי בנביא מוזכר שהיה שמאלי? **י.** מתי זה לא טעות לומר: נמלה גדולה, ולא נכון לומר נמלה גדולה? **יא.** מי זקנו עד הרצפה ועוד עם תוספת שנגרר ברצפה? **יב.** אנשים שנהפכו לשדים? **יג.** מתי בקרה"ת של מנחה בשבת ושני וחמישי קוראים 50% מפרשת השבוע ולא רק כמה פסוקים? **יד.** על מי כתוב בתורה שהיה כהן ולמעשה אינו כהן?

תשובות: א. סוכות פל"א פ"י, פורים ל"א י"ח (ואנוכי הסתר אסתיר פני מהם, ובגמ' מגילה אסתר מן התורה מנין). **ב.** פל"א פ"כ. **ג.** שש (ל"ט) שבע (ל"א י). **ד.** ל"א כ"ג יהושע בן נון, המילה נון היא אות אחת. **ה.** כ"ט כ"א (אשר חלה ד' בה). **ו.** כ"ט י', כ"ט ט"ז. **ז.** כ"ט כ"ב. **ח.** כ"ט ט', ל"א כ"ח. **ט.** אהוד בן גירא שופטים ג' ט"ו. **י.** עיר שיש בה ים עם נמל, אז אומרים שנמלה גדולה וא"א לומר נמלה גדולה. **יא.** פרעה מו"ק כ"ה גוברא אמה וזקנו אמה אז יוצא שזקנו יותר מהרצפה. **יב.** סנהדרין ק"ט דור הפלגה נהפכו לקופים ושדים. **יג.** כשפרשת נצבים לא מחובר לוילך כמו השנה, אז הפרשה היא 40 פסוקים, והקריאה בשבת ובימי חול היא 20 פסוקים. **יד.** פוטפר כהן און, יתרו כהן מדן.

חידון משמעויות מילים

משמעויות מילים לפרשת נצבים: ה' משמעויות למילה פלא: פלא - נסתר. "לא נפלאה היא ממך" רש"י: מכוסה (דברים ל יא). **פלא - דיבור.** "לפלא נדר" רש"י: להפריש בדיבור (ויקרא כב כא). **פלא - מובדל.** "והפלא ה' את מכותך" רש"י: מופלאות ומובדלות משאר מכות (דברים כח נט). **פלא - דבר פלאי. מפתיע.** **לא צפוי. מעורר השתאות.** "לעושה נפלאות גדולות לבדו" (תהלים קלו ד). **פלא - נפלא. נהדר. מעולה. יום נפלא.** **חידון משמעויות מילים לר"ה:** מה הם י' משמעויות למילה ראש? **1.** ראש - התחלה. ראש השנה, תחילת השנה. ראשית דבר. **2.** ראש - הקצה העליון. "וראשו מגיע השמימה" בראשית כח יב. ראש ההר. ראש השרביט. **3.** ראש - מנהיג. "נתנה ראש ונשובה מצרימה" במדבר יד ד. תרגום: נמני רישא. רש"י: מלך. **4.** ראש - חשבון. "שא את ראש מלקוח השב"י. במדבר לא כו. תרגום: חושבן. רש"י: חשבון. **5.** ראש - תקיף. "ונתנך ה' לראש ולא לזנב". דברים כח יג. תרגום: לתקיף ולא לחלש. **6.** ראש - קרן. "ושילם אותו בראשו וחמשיתיו יוסף עליו". ויקרא ה כד. רש"י: הוא הקרן, ראש הממון. **7.** ראש - עשב מר. "שורש פורה ראש ולענה". דברים כט יז. רמב"ן: ראש ולענה - עשבים מרים או ממיתים. **8.** ראש - חכם. "תירש וקרינן תירוש - זכה נעשה ראש. לא זכה נעשה רש" (יומא עו:). רש"י: שמפקח ליבו בחכמה. **9.** ראש - החש בראשו יעסוק בתורה. ראש - חשוב. **10.** ראש הקהל. ראש המשפחה. האירוע יתקיים בראשות וכו'. **חידון משמעויות מילים לשבת האזינו:** מה הם ט' משמעויות למילה עצם? **1.** עצם - חצי. בפרשת השבוע לב מח: בעצם היום הזה. רש"י: בחצי היום. **2.** עצם - "ועצם לא תשברו בו". **3.** עצם - מראה. "וכעצם השמים לטוהר". שמות כד י. רש"י: כתר גומו לשון מראה. **4.** עצם - קרוב. "כי עצמי ובשרי אתה". בראשית כט יד. תרגום: קרובי. **5.** עצם - סגר. "אטם אזנו משמע דמים ועצם עיניו מראות ברע". ישעיהו לה טו. **6.** עצם - חוזק. "כוחי ועצם ידי עשו לי את החיל הזה". דברים ח יז. **7.** עצם - עצם העניין. מהות הדבר. **8.** עצם - שם עצם: מילה המציינת שם של חי, צומח, דומם או מושג. **9.** עצם - עץ שלהם.

מדור זה יש להימנע מלקרוא בשבת: רעיונות שנשלחו השבוע ובהם פתרונות לבעיות שהובאו בשבועות קודמים: א. לגבי עימוד ועיצוב קונטרסים ועלוני ים מעצב לדברי קודש הוא עושה בעלות סמלי ואפילו בחינם תלוי במה מדובר אני יודע מכמה שעשו אצלו ומאוד נהנו אגב יש לו גם מודעות מוכנות לבתי כנסת כמו פרנסים הנצחות בחינם מצרף המייל שלו dvarmitzve@gmail.com. **ב.** מניעה לעצירות: לשתות מספיק מים ביום. לפי הרב אסחייק מכפילים את משקל הגוף ב 0.035 וזה כמות הליטרים של שתיית מים ליום (להכפיל ב 5 כדי לדעת כמה זה בכוסות ח"פ). **ג.** עצה לזכירת ההוספות בתפילה: בעשרת ימי תשובה ישנם הרבה הוספות בתפילת שמונה עשרה, עצה טובה שלא לשכוח שום הוספה, להדפיס את תפילת שמונה עשרה עם הדגשות על ההוספות, כמו שיש במחזורים החדשים לימים הנוראים, המעוניין יכול לקבל את תפילת שמונה עשרה לעשיית (נוסח אשכנז, ספרד, עדות מזרח) ללא עלות בקובץ PDF, בדוא"ל: gmail.com@6194741. **ד.** בסייעתא דשמיא נפתח קו "כולל דף היומי הטלפוני" בו ניתן לשתף בהערות, קושיות וביאורים בכל רבדי סוגיות הדף היומי, ולקבל תגובות, תירוצים ומשובים על הדברים. מספר הקו

הוא: 0733-023-411 ה. קו 'האמנתי ואדבר' במה קולית והעצמה אישית למתמודדים עם בעיית הגמגום. יחד עם כינוסים פרונטליים המעצימים את המשתתפים בהם. נתרומם ונצליח על אף הקושי. נצא מזה בעז"ה יחד. להצטרפות ניתן לפנות ל0548511242 (כמו"כ נבחנת האפשרות להקמת פרוייקט כזה לעזרת הנשים לפרטים ניתן לפנות ל0533159705 בעיקר בשעות הערב) ו. בעניין ריח ממכונת כביסה מנסיון רב שלנו: כשנגמר המכונה להשאיר פתוח את הדלת של המכונה וגם את המגירה של האבקה כביסה, זה גורם שיתאורר ולא יצטבר עובש. (בשביל עזרה ראשונה מומלץ לעשות מכונה בהרתחה עם אוקונומיקה) ז. פתרון לנקוי פנסי רכב יש המורחים משחת שיניים ומשפופים ומשאירים לילה שלם, למחרת מנקים והפנס נקי. אפשר לנסות גם עם חומצת מלח. **ועוד כתבו:** לשפוך מים, ואז למרוח משחת שיניים ולהוריד עם סמרטוט רטוב, נראה כמו חדש. ח. פתרון לריח מהנעליים/גרביים/רגליים. כף רגל שנמצאת בתוך נעל 18 שעות ביום, גם אם הנעל נושמת הרגל מזיעה!! אם הרגל חבושה בגרב שלא מנדפת זיעה, אז הרגל נמצאת בתוך סאונה של זיעה שגורם לפטריות בכף הרגל. הפטריות מגרדות וגורמות לריח חריף ולא נעים שמתפשט מייד כשחולצים את הרגל מתוך הנעל. יש לי פתרון גרביים של חברת דיזיינס- מיוצרים מחוטים טבעיים שמנדפים זיעה! משאירים את הרגל יבשה! ופותרים את כל בעיות הפטריות גרד וריח מהרגליים. פוגל 0504147011

התורה חסה: בקשות עזרה וסיוע שנשלחו ע"י הקוראים, למי שיש פתרונות או רעיונות לשלוח ע"מ לסייע לציבור מתבקש לשלוח למייל שבסוף העלון והקב"ה יחזיר לו בכפלים: א. נערה בת 14, שהחלה לגמגם בגיל 6. אולי על רקע רגשי. טופלה רגשית וכן אצל קלינאיות תקשורת, משתדלת לדבר לאט, נשימות וכו'. ללא שיפור משמעותי. אלי יש למישהו המצלה נוספת ב. איך מקפיאים קוגל אטריות ושיצא לא פירורי עם טעם לוואי ג. נשמח לקבל מידע איך ניתן להמיר צילום ספרים הקיים במחשב לקובץ וורד בצורה מדויקת ובתוכנה חינמית ד. למי יש ידע של עו"ד שמתמחה בהגשת תביעה ערעור לאחר שלא אושר מול הביטוח לאומי לגבי קצבת ילד נכה בגן שפה. ה. אשמח לדעת מה עושים לרצפה שלא ניקו אותה הרבה זמן יש לה הרגשה של מחוספסת אולי אפילו דביקה

המדור הגיגים לתועלת לא מובא בימים הנוראים.

היכן ניתן להשיג את העלון

לקבלת העלון באופן אוטומטי יש לשלוח מייל עם המילה 'הצטרפות' לכתובת זו alonalon+subscribe@googlegroups.com ולאחר מכן תקבלו הודעה, יש להשיב תשובה למייל שקיבלתם, ותקבלו אישור שצורפתם.

הודעות תגובות רעיונות פתרונות למערכת העלון יש לשלוח למייל זה 1@alalon.com ניתן להשיג בכתב גדול במייל הנ"ל.

כמו"כ ניתן להשיג את העלון ב'קובץ גליונות' וכן ב'אוסף גליונות'. ב'כל העלוני' בשם **הבית התורני**. ובעוד קבצי עלונים. וכן בקול הלשון מקישים על מאגר השיעורים/עברית/תנ"ך/קובץ גליונות שלמה קולדצקי ומורידים מה שרוצים עלונים מהשבוע ומהחמש שנים אחרונות. **במחשב** ניתן להוריד בדרשו בבינינו ועוד, ע"ש: עלון קולדצקי. או עלון לשבת.

חדש ניתן לקבל את העלון בפקס לקבלת העלון בפקס יש להתקשר למס' 023132641 ולהקיש 1 ואז להקיש קוד עלון שמספרו 1010 ואז שוב 1

כמו"כ יהיה ניתן להשיג עלונים בבני ברק: צמוד לכניסה לתלמוד תורה כתב סופר מצד שמאל של הכניסה, בקופסה בפינה בחצר ברחוב סוקולוב 23. פרטים על מקומות נוספים להשגת העלון התפרסמו בשבועות קודמים ואי"ה יפוסמו בשבועות הבאים.

העלון בכניסה לתלמוד תורה כתב סופר עולה סך של 30 אגורות לעלון (12 שקל לשנה, שקל לחודש ממוצע כי בביהז"מ לא יוצא), אפשר לשלם מראש לכמה שבועות קדימה, אפשר לשלם לאחר השבת, את התשלום יש לשלם בקופה הצמודה. או ב'נדרי' פלוס' - רשת הכוללים פרדס כץ-עלון, (שלוחה 2422). אפשר לשלוח משם הודעות. מי ששילם עבור כמה שבועות קדימה אין לנו התחייבות לספק לו עלון במידה ויהיה חסר רח"ל או שלא יצא עלון. הפצת העלון דרך המיל היא ללא תשלום, וכן התשלום הוא רק על לקיחת העלון מהמקום הנ"ל ולא על צילום העלון באופן עצמאי (וכמובן שהמפיצים שלא לוקחים את העלון מהמקום הנ"ל ומפיצים באופן עצמאי ברור ופשוט שלא צריך לשלם). כל המפיצים הקבועים שרוצים להמשיך להפיץ את העלון נא לשלוח למייל הנ"ל את מקום הפצתם ובע"ה נפרסם אותם. תודה ויישר כח לכולם על זיכוי הרבים.

להלן מקומות שבהם ניתן להשיג את העלון: בירושלים: בישיבת מיר אצל הגאון הצדיק רבי דוד רוטשילד שליט"א שבזכות חלוקת העלון הוא עבר את הניתוח בהצלחה במרובה רפוי"ש. או אצל האדם הגדול והאהוב רבי אבי פרידנר שליט"א שהוא הדמות הכי אהובה במיר. עוד בירושלים בבית הכנסת 'בית מרים גיטלי' מעלות דפנה, ניתן להוריד את העלון במדור עלוני שבת - עלון לשבת קולדצקי. **ניתן להדפיס את העלון במודיעין עילית** בעמדת אוצר החכמה בביהמ"ד קהילת משך חכמה -רחוב משך חכמה 41 לכתוב עלון

לשבת, בעלות סמלית של הוצאות ההדפסה בלבד. **בבית שמש**: בבית הכנסת אור אליהו אצל הרב הצדיק והטהור רבי נחום זכריש שליט"א שיש לו כישורים להיות שאגת אריה ומקדיש עצמו לכלל. ואצל הילד הצדיק אלימלך הכהן גליק, שמדפיס ומפיץ במסירות רבה את העלון בבית הכנסת בית אביי וכן מי שמגיע לקבל את העלון בביתו, הוא מביא לו במאור פנים ממש. **בבית עילית**: בבית הכנסת שלום רב ברחוב שלום רב גבעה בי. **בהר יונה**: אצל רבינו שמחה שולמן שהוא הדמות של מסירות נפש למען מטרה נעלית, ולכן זכה לכך. **ברחובות** בישיבת מאור התלמוד אצל הבחור הגאון המופלא רבי יהודה רוזן שליט"א. **ברכסים**: אצל רבי יוסף המאירי שליט"א הצדיק הגדול. **באופקים**: אצל הבחור הצדיק והמופלא צבי המברסטון שליט"א פאר הגידולים של אופקים שרק פורח ועולה. **בחריש**: במתחם בתי כנסיות בשכונת בצוותא. בבית הכנסת חניכי ק"ק תימן. **בפתח תקווה**: באור ישראל הגדולה והקטנה. באהל אברהם ובשירת מרים. בקהל חסידים. ביוצאי חברון. ובבני ישיבות שבפרי מגדים, ע"י רבי יואל פינהנדלר שליט"א. **בראשון לציון**: בישיבת עטרת שלמה. אצל הנ"ל: **עוד בראשון לציון**: ברח' דרור 21 / חפץ חיים 1, מניין 'בני תורה', חידר ראשון לציון. **באלעד**: בתפארתה בחוץ. ובישיבה של הרב אטינגר, בכולל של הרב פכטר, במאור שרגא באבן גבירול, ובאחיעזר ע"י רבי יואל פינהנדלר שליט"א. **בעפולה**: ניתן להשיג את העלון בעמדת אוצר החכמה בבית הכנסת המרכזי אהל משה - גבעת המורה עפולה - בעלות סמלית של הוצאות ההדפסה בלבד. **בעפולה עילית**: בביהכ"נ בני הישיבות רח' רש"י או אצל האיש שזכה דורינו להתכבד בו רבי אהרן קולדצקי שליט"א. **עוד בעפולה עילית**: בביהמ"ד דחסידי ויזניץ וכן בביהכ"נ בית ישעיה רח' יצחק שדה. **ברעננה**: בישיבת חייל אורייתא וכן בעלי מוהר 15 אצל הבחור החכם יאיר זכאי 0533100287, ואצל משפחת זכאי בטלפון: 052-6903395. **בבית שאן**: אצל רבי משה חדש בקהילת בית שאן החדש בבית הכנסת בראשות הרב יהושע ליב שכטר שליט"א. וכן אצל רבי יהונתן בכור - בית שאן.

בבין הזמנים לא ייצא עלון העלון הבא ייצא בס"ד לקראת פרשת לך לך תשפ"